

**РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
ЗЕЛЕНОДОЛЬСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН
СОВЕТ БОЛЬШЕКУРГУЗИНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ**

**РЕШЕНИЕ
КАРАР**

« 19 » февраль 2018 ел

№128

Олы Караужа авыл җирлеге Советы карары проекты буенча ачык тыңлаулар билгеләү турында Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы «Олы Караужа авыл җирлеге» «муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында»

Олы Караужа авыл җирлегендә яшәүчеләрнең хокукларын яклау максатыннан Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 28 статьясы нигезендә, Яшел Үзән муниципаль районының Олы Караужа авыл җирлеге Советы карар итте:

1. Олы Караужа авыл җирлеге Советының Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл җирлеге» «муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» гы карары проекты буенча ачык тыңлаулар үткөрүне билгеләргә (1 нче кушымта).

2. Билгеләү:

2.1. уздыру датасы һәм вакыты - 2018 елның 6 мартында 15.00 сәгатътә.;

2.2. үткөрү вакыты 1 көн;

2.3. үткөрү урыны - Олы Караужа авылы, Мостовая урамы, 23, Олы Караужа авылы мәдәният йорты;

2.4. сорау буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр адресы — Олы Караужа авылы, Мостовая урамы, 23, Олы Караужа авыл җирлеге башкарма комитеты.

3. Олы Караужа авыл җирлеге башкарма комитетына:

3.1. «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Олы Караужа авыл җирлеге карары проекты буенча ачык тыңлауларны гамәлдәге закон нигезендә һәм әлеге карар белән билгеләнгән срокларда эзерләргә һәм үткәргә;

3.2. гавами тыңлауларны үткөрү нәтижәләре буенча Олы Караужа авыл җирлеге Советына ачык тыңлаулар беркетмәсе, халык алдында тыңлаулар тәкъдимнәре, халык алдында тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә, шулай ук Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясенәң проекты тәкъдим итәргә;

3.3. 2018 елның 14 мартына кадәр Олы Караужа авыл җирлеге Советының Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы «Олы Караужа авыл җирлеге» «муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» карары проекты буенча ачык тыңлаулар нәтижәләрен Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында урнаштырырга (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Зеленодол муниципаль районы сайты составында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>) "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, шулай ук Олы Караужа авыл җирлеге информацийон стендлары адреслары буенча: Олы Караужа авылы, Мостовая урамы, 23 йорт (җирлек администрациясе бинасы), Олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26 йорт (Олы Күлбаш мәдәният йорты бинасы).

4. Әлеге карарның 1 пункттында күрсәтелгән Олы Караужа авыл җирлеге Советы Карары проектына гражданның тәкъдимнәрен исәпкә алу тәртибен һәм әлеге карарның 2 нче кушымтасы нигезендә гражданның анда катнашуын расларга.

5. 2018 елның 27 февраленә кадәр әлеге карарны Олы Караужа авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл җирлеге «муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» гы карары проекты белән бергә урнаштырырга - Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында «Олы Караужа авыл җирлеге» Уставы дакциясе (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Зеленодол муниципаль районы сайты составында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, шулай ук Олы Караужа авыл җирлегенәң информацийон стендларында түбәндәге адреслар буенча барды: Олы Караужа авылы, Мостовая урамы, 23 йорт (җирлек администрациясе бинасы), Олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26 йорт (Олы Күлбаш мәдәният йорты бинасы).

6. Әлеге карарның үтәләшен Олы Караужа авыл җирлеге башлыгына йөкләргә.

Олы Караужа авыл җирлеге башлыгы,
Совет рәисе

М.Г.Шакиров

1 нче кушымта
Олы Караужа авыл жирлеге
Советының 2018 елның 19
февралендәге 128 номерлы
карарына

Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлеге Советы карары проекты

Татарстан Республикасы Зеленодольск
муниципаль районы Олы Караужа авыл
жирлеге муниципаль берәмлеге Уставын кабул
итү турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы һәм «муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы федераль законнар, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль берәмлек уставы проекты буенча ачык тыңлаулар нәтижэләрен исәпкә алып Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлеге Советы
КАРАР ИТТЕ:

6.2. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын (кушымта) кабул итәргә.

6.3. Үз көчен югалткан дип тану:

- Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставы, 2005 елның 29 июнендәге 110 номерлы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән расланган;
- Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» 2007 елның 2 августындагы 62 номерлы Олы Караужа авыл жирлеге Советы карары;
- Олы Караужа авыл жирлеге Советының 2009 елның 18 июлендәге 125 номерлы карары «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында»;
- Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл жирлеге» «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» 2010 елның 2 сентябрэндәге 167 номерлы Олы Караужа авыл жирлеге Советы карары;
- Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының Олы Караужа авыл жирлеге муниципаль берәмлеге вәкиллекле органының 2005 елның 29 июндәге 110 номерлы карары (Олы Караужа авыл жирлегенә 02.08 елдагы 62 номерлы карары редакциясендә) белән расланган «Зеленодольск муниципаль районының Олы Караужа авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында " 2012 елның 16 апрелендәге 64 номерлы карары (2007, № 125 от 18.07.2009, №167 2.09.2010)»;
- Олы Караужа авыл жирлеге Советының 2013 елның 16 гыйнварындагы 92 номерлы карары «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлегенә Олы Караужа авыл жирлегенә 2005 елның 29 июнендәге 110 номерлы Олы Караужа жирле үзидарә Советы карары (02.08 елның 62 номерлы Олы Караужа авыл жирлеге Советы редакциясендә) белән расланган уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында". 2007 ел, № 125, 2009 елның 18 июле, №167 02.09.2010, №64 от 16.04.2012 .)»;

- Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында «2005 елның 29 июнәдәге 110 нчы Олы Караужа җирле үзидарә Советы карары белән расланган 2015 елның 30 мартындагы 192 номерлы Олы Караужа авыл җирлеге Советы карары»;
- Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында «2005 елның 29 июнәдәге 110 номерлы Олы Караужа җирле үзидарә Советы карары белән расланган 2016 елның 12 февралендәге 33 номерлы Олы Караужа авыл җирлеге **КАРАРЫ**»;
- Олы Караужа авыл җирлегенә 2005 елның 29 июнәдәге 110 нчы Олы Караужа авыл җирлеге Советы карары белән расланган «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2016 елның 1 августындагы 60 номерлы карары;
- Олы Караужа авыл җирлеге Советының «2005 елның 29 июнәдәге 110 нчы карары белән расланган Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2017 елның 18 февралендәге 91 номерлы карары;

6.4. Әлеге карарны законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен җибәрергә.

6.5. Олы Караужа авыл җирлеге стендларында түбәндәге адреслар буенча әлеге карарны игълан итәргә: Олы Караужа авылы, Мостовая урамы, 23, олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26 йорт,

Шулай ук Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында урнаштырырга (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Зеленодольск муниципаль районы мәгълүмат сайты составында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә.

- 6.5. Әлеге қарарның 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясындагы 8 өлеше нигезендә үз көченә керуен билгеләргә "Россия Федерациясендә жәрле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында".
- 6.6. Олы Караужа авыл жәрлеге башлығына әлеге қарарның үтөлешен контрольдә тотарга.

**Олы Караужа авыл жәрлеге башлығы,
Совет рәйсе**

М.Г. Шакиров

2 нче кушымта
Олы Караужа авыл жәрлеге
Советының 2018 елның 19
февралендәге 128 номерлы
қарарына

Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Олы Караужа авыл жирлеге Советы проектына гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу һәм аны тикшерүдә гражданнарның катнашуы тәртибе

6.6.1. Олы Караужа авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Карары проектына тәкъдимнәр Яшел Үзән муниципаль районының Олы Караужа авыл жирлеге советына түбәндәге адрес буенча кертелә: Олы Кургужа авылы, Күпер урамы, 23, Олы Караужа авыл жирлеге башкарма комитеты, таблица рәвешендәге язма формада бәйләнгән үрнәк буенча төзәтмәләр:

№ п/п	Пункт, подпункт	Текст проекта решения	Текст поправки	Текст проектас учетом поправки	Автор поправки (Ф.И.О., адрес, место работы, учебы)

Тәкъдимнәр эш көннәрендә 8.00 сәгатьтән 17.00 сәгатькә кадәр, карарны Татарстан Республикасы хокукый ин - формированиесең рәсми порталында урнаштырганнан соң бер ай эчендә кабул ителә (<http://pravo.tatarstan.ru>) «Интернет» мәгълүмат - телекоммуникация чөлтәрендә, шулай ук Олы Караужа авыл жирлегенң информатсион стөндларында Олы Караужа авылы, Күпер урамы, 23, Олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26 йорт адреслары буенча урнашкан.

6.6.1. Гавами тыңлауларда катнашу өчен заявклар чыгыш ясау хокукы белән Олы Кургузи авылы, Күпер урамы, 23 йорт адресы буенча Олы Караужа авыл жирлеге башкарма комитеты, шөхсән тапшырыла. Гаризалар эш көннәрендә 8.00 сәгатьтән 17.00 сәгатькә кадәр ачык тыңлаулар үткөрелгәнче 7 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә.

6.6.2. Гражданнарның тәкъдимнәре Олы Караужа авыл жирлеге администрациясе хөзмәткөрләре тарафыннан теркәлә һәм Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә 2007 елның 6 апрелендәге 58 номерлы Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районы Олы Караужа авыл жирлеге Советы карары белән расланган гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы Нигезләмә нигезендә карау өчен Олы Караужа авыл жирлеге башкарма комитетына тапшырыла

**Олы Караужа авыл жирлеге башлыгы,
Совет рәисе**

М.Г. Шакиров

Татарстан Республикасы Яшел Үзән районы Олы
Карауҗа авыл җирлеге Советы тарафыннан
кабул ителде

Карар № _____ 20__ ел

*(РФ Юстиция министрлыгының Идел буе
федераль округы буенча Баш идарәсе
тарафыннан теркәлгән _____ 20__ ел № _____)*

ПРОЕКТ
Муниципаль берәмлек уставы
Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл
жирлеген»

**Олы Караужа авылы
2018**

Глава I. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Статья 1. Авыл жирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Караужа авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенә авыл жирлеге статусы бирелгән.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – “Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының Олы Караужа авыл жирлеге ” (алга таба-жирлек).
3. Татарстан Республикасы Зеленодольск районының «Олы Караужа авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы составына керә.

Статья 2. Жирлекнең территорияль төзелеше

1. Жирлек территориясе составына торак пунктлар керә:

- Олы Караужа авылы
- Кече Караужа авылы
- Олы Күлбаш авылы
- Чирючи авылы
- Сентяк авылы

2. Олы Караужа авылы жирлекнең административ үзәге булып тора.

3. Жирлек чикләре «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында " 2005 елның 31 гыйнварындагы 24-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнде.

4. Жирлек составына милек формасына һәм максатка карамастан жирләр керә.

5. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору жирлектә яшәүчеләр фикерен исәпкә алып, законнарда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

Статья 3. Жирлекнең рәсми символлары

1. Бистәнең үз гербы, флагы бар, ул тарихи, мәдәни һәм башка жирле традицияләренә һәм үзенчәлекләренә чагылдыра.
2. Жирлекнең гербы, флагы тасвирламасы жирлек Советының норматив хокукый акты белән раслана.
3. Жирлек гербы сурәте жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының мөһерләрендә, бланкларында һәм башка рәсми документларында, жирлекнең жирле үзидарә органнары биналарының фасадларында, жирлек Советының утырышлар залында, жирлек башлыгының эш кабинетларында, жирлек башлыгының урынбасары, жирлек башкарма комитеты житәкчесенә урынбасары урынында урнаштырыла. Жирлек гербын рәсми күчәрүнең башка очраklары жирлек Советы карары белән билгеләнә.
4. Герб, жирлек флагы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

Статья 4. Жирлектә яшәүчеләр һәм халык

Жирлектә яшәүчеләр - жирлек территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче Россия Федерациясе гражданны (алга таба гражданны).

Статья 5. Жирлектә гражданнының жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы, аны гамәлгә ашыру тәртибе һәм гарантияләре

1. Гражданнар референдумда, муниципаль сайлауларда катнашу һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка формалары аша, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм башка жирле үзидарә органнары аша жирле үзидарәне гамәлгә ашыралар. Жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда гражданнарның катнашу тәртибе әлеге Устав һәм аның нигезендә кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.
2. Жирлек территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданнары Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда хокукларга ия.
3. Гражданнар женесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи торышына, дингә мөнәсәбәтенә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә карауларына бәйсез рәвештә турыдан-туры да, үз вәкилләре аша да жирле үзидарәне тормышка ашыруга тигез хокуклы.
4. Гражданнар жирлекнең жирле үзидарә органнарына сайланырга һәм сайланырга хокуклы.
5. Гражданнар женес, раса, милләт, тел, чыгышы, мөлкәт һәм вазыйфаи торышына, дингә мөнәсәбәтенә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә карауларына карамастан, муниципаль хезмәткә тигез керә ала.
6. Һәркем турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затларына мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга хокуклы.
7. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә үз хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук гражданнар тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында башка тулы һәм дәрәжә мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.
8. Жирлекнең жирле үзидарә органнары массакуләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка жирлекне һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак - коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтөрөн үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими мәгълүмат бирә.
9. Гражданнар, законнарга каршы килсә, гражданнарның хокукларын, ирекләрен бозса, жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының норматив хокукый актлары, гамәлләре (гамәл кылмавы) судка шикаять бирергә хокуклы.

Статья 6. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты, жирлекнең Ревизия комиссиясе, әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары керә.
2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

Статья 7. Жирлек карамагындагы мәсьәләләр.

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә жирлек:

- 1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;
- 2) жирлекнең жирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;
- 3) муниципаль жирлектәге мөлкәткә ия булу, файдалану һәм алар белән эш итү;
- 4) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү;
- 5) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән

- тәэмин итү өчен шартлар тудыру;
- б) жирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;
 - 7) Жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм масса күләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнең физкультура - сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;
 - 8) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;
 - 9) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, шул исәптән биналарны (торак йортларны да кертеп), тиешле биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы кыяфәтенә карата таләпләрне, төзекләндерү һәм аларның үтәләше тәртибен билгеләү; биналарның (уриннарның) һәм корылмаларның милекчеләренең төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләү якин-тирә территорияләр; жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урамнарның исемнәре һәм йортларның номерлары булган күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту);
 - 10) объектларга адреслар бирү, адресларны үзгәртү, адресларны юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яисә муниципаль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның жирле әһәмиятендәге автомобиль юлларынан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәргә үзгәртү, юкка чыгару, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыру
 - 11) авыл хужалыгы производствосын үстерүдә булышлык итү, кече һәм урта эшкүарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;
 - 12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чараларны оештыру һәм тормышка ашыру;
 - 13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;
 - 14) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерып жыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;
 - 15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын тоту;
 - 16) жирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу, халыкны ягулык белән тәэмин итү Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;
 - 17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген;
 - 18) жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклау һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
 - 19) жирлек халкының масса күләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына иреккә үтәп керүен тәэмин итү.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлек бюджетыннан Яшел Үзән муниципаль районы бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбенә тапшыру турында Яшел Үзән муниципаль районы жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләре бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Жирлекнең жирле үзидарә органнары тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен шушы максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән

тәртиптә гамәлгә ашыру өчен җаваплы.

Тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру дәүләткә контрольгә алына. Җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны контрольдә тотуның шартлары һәм тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

Җирлек советы үз вәкаләтләре чикләрендә җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

Статья 8. Җирле үзидарә органнарының җирлекнең җирле әһәмиятендәге мәсьәләләргә карамаган мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары хокуклары:

- 1) җирлек музейлары булдыру;
- 2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;
- 3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;
- 4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләренең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар булдыру;
- 5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны тормышка ашыруга ярдәм итү;
- 6) җирлекнең территория - территориясендәге муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;
- 7) туризм үсеше өчен шартлар тудыру;
- 8) муниципаль Янгын сагы булдыру;
- 9) мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга кеше һәм содей хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;
- 10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре оештырган оешмаларга ярдәм күрсәтү;
- 11) оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләүне үткөрүне оештыру өчен шартлар тудыру, шулай ук ведомство карамагындагы оешмалар җитәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтижеләрен куллану һәм оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтижеләре буенча ачыкланган кимчелекләрне бетерү буенча чаралар күрүне контрольдә тоту, федераль законнар нигезендә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтижеләре буенча ачыкланган;
- 12) гражданның торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирү;
- 13) җирлек территориясендә яшәүче сукбай хайваннарны тоту һәм карап тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру;

- 14) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасының ос - новлары турында " 2016 елның 23 июнөндәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;
- 15) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнган затларның, адаптив физик культура һәм спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү.
1. Жирле үзидарә органнары әлегә статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә хәл итәргә хокуклы, әгәр бу федераль законнарда каралмаган булса, башка дәүләт жөнәс - номерларын («Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрөндәге 131 - ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) гамәлгә ашыруда катнашырга, шулай ук компетенциягә кертелмәгән башка мәсьәләләргә хәл итәргә хокуклы Органы-башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт органнары- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары компетенциясеннән, жирле бюджетлар керемнәргә исәбәннән төшереп калдырылмаган, Россия Федерациясә бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертларны һәм түләүләргә өстәмә - тел нормативнары буенча салым керемнәргә кертүдән тыш.

Статья 9. Муниципаль контроль

1. Жирле үзидарә органнары федераль законнарда каралган мәсьәләләргә буенча муниципаль контрольне оештырырга һәм гамәлгә ашырырга хокуклы.
2. Муниципаль контрольне тормышка ашыру, юридик затларны, шәхси эшкарларны тикшерүне оештыру һәм үткәргүгә бәйлә мөнәсәбәтләргә карата «дәүләт контролен (күзәтчеләген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм шәхси эшкарларның хокукларын яклау турында " 2008 елның 26 декабрөндәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләргә кулланыла.

Статья 10. Жирлекнең муниципальгә хезмәттәшлектә катнашуы

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген оештыру, муниципаль берәмлекләргә гомуми мәнфәгатьләргә белдерү һәм яклау максатыннан жирлек Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләргә советы эшендә катнаша, шулай ук муниципаль берәмлекләргә башка берләшмәләргә эшендә катнашырга хокуклы.
2. Жирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә хәл итү өчен финанс чараларын, матди һәм башка ресурсларны берләштерү максатыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан башка муниципаль берәмлекләргә белән берлектә муниципальгә берләшмәләргә төзелә, Хужалык жәмгыятьләргә һәм башка муниципальгә оешмалар оештырыла ала, Федераль законнар һәм жирлек Советының норматив хокукий актлары нигезендә килешүләргә һәм килешүләргә төзелә ала. Күрсәтелгән муниципальгә берләшмәләргә жирлекнең жирле үзидарә органнарына вәкаләтләргә бирә алмыйлар.

3. Жирле үзидарә органнары муниципальара матбугат чарасын гамәлгә куючылар булып торырга мөмкин.

Статья 11. Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

- 1) Жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирле үзидарә органнарының катнашуы;
- 2) Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) төзү;
- 3) даими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советындагы Поселение Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

Глава II. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ЖИРЛЕК ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТОРМЫШКА АШЫРУДА КАТНАШУЫ

Статья 12. Жирле үзидарәне турыдан туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуы формалары

Халык турыдан туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыра һәм түбәндәге формаларда жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) жирлек Советы депутаты, сайланулы вазыйфаи зат чакыруы буенча тавыш бирү;
- 4) жирлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданнар жыены.
- 6) гражданнарның хокукый инициативасы;
- 7) территориаль иҗтимагый үзидарә;
- 8) иҗтимагый тыңлаулар;
- 9) гражданнар жыелышы;
- 10) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 11) гражданнарны сораптыру;
- 12) жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр турында халык фикер алышуы;
- 13) жирле үзидарә органнарына гражданнар мәрәҗәгатьләре;
- 14) Иҗтимагый (консультатив) киңәшләр булдыру;
- 15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

Статья 13. Жирле референдум

1. Жирле референдум жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне турыдан-туры халык тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатларында үткәрелә.
2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.
3. Жирле референдумда жирле референдумда катнашырга хокуклы авыл халкы катнашырга хокуклы. Гражданнар яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-

туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнашалар.

4. Жирле референдум үткөрү турында Карар жирлек Советы тарафыннан инициатива буенча кабул ителә:
 - 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданныр;
 - 2) уставлары сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашуны күздә тоткан һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка ижтимагый берләшмә;
 - 3) жирлек Советы һәм жирлек башлыгы алар белән бергә күрсәтелгән.
5. Әлеге статьяның 4 өлешендәге 2 пунктында күрсәтелгән гражданныр, изби - ратель берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты - сез, район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 тән дә ким булмаска тиеш.
6. Референдум үткөрү инициативасы жирлек Советы һәм жирлек башлыгы белән берлектә жирлек советы карары һәм жирлек башлыгы тарафыннан рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны күрсәтү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
7. Жирле референдум жирлек Советына жирле референдум үткөрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар кертелгәннән соң 30 көн эчендә жирле референдум билгели.
8. Тавыш бирү нәтижәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.
9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.
10. Жирле үзидарә органнары әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүләшү нигезендә жирле референдумда кабул ителгән карарларның үтәләшен тәэмин итәләр.
11. Жирле референдум үткөрү турында карар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карар федераль законнар нигезендә суд тәртибенә шикаять бирелергә мөмкин.

12. Жирле референдумда гражданның хокукларына гарантияләр, шулай ук жирле референдумга әзерлек һәм үткөрү тәртибе «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнәдәге 67 - Ф3 номерлы федераль закон һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23 - ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән жайга салына.

Статья 14. Муниципаль сайлаулар

1. Муниципаль сайлаулар яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә жирле үзидарәнең сайланулы органына депутатлар, әгъзалар, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау максатларында үткәрелә.
2. Муниципаль сайлаулар Уставта каралган срокларда муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнә.
Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар жирлекнең тел комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.
3. Жирлек Советы депутаты итеп Россия Федерациясе гражданы, шулай ук федераль законнарда каралган очракларда, 18 елга кадәр тавыш бирү көненә житкән һәм сайлау хокукы булган чит ил гражданы сайлана ала.
4. Депутатларны сайлауларны билгеләү турындагы карар Жирлек советы тарафыннан тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк булмаган вакытта һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә. Күрсәтелгән карар кабул ителгән көннән биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга тиеш.
Федераль законда билгеләнгән очракларда жирлек Советы депутатларын сайлау жирлек сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.
5. Әгәр жирлек Советы әлеге статьяның 4 пунктында каралган срокларда, шулай ук жирле үзидарәнең вәкиллекле органы булмаган очракта сайлаулар тиешле муниципаль берәмлек сайлау комиссиясе тарафыннан тавыш бирү көненә кадәр 70 көннән дә соңга калмыйча билгеләнә.
6. Жирлек Советы депутатларын сайлауларны әзерләү һәм үткөрү закон һәм устав нигезендә оештырыла торган сайлау комиссияләре тарафыннан башкарыла.
7. Жирлек советын сайлаулар «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнәдәге 67 - Ф3 номерлы Федераль законы һәм 2007 елның 7 маендагы 21-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә бер мандатлы сайлау округлары буенча уздырыла.
8. Бер мандатлы сайлау округы буенча теркәлгән кандидат сайланганнарга тавыш бирүдә катнашкан сайлаучы - лей иң күп тавыш жыйган.
9. Теркәлгән кандидатлар тигез сәндә сайланган тавышлар арасында элегрәк теркәлгән кандидат санала.

10. Бер мандатлы сайлау округында тавыш бирүне уздырганда сайлаучыларның тавыш бирүдә катнашкан тавышларының кимендә 50 процентын алган кандидат сайланган дип санала.
11. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми басылып чыгарга тиеш.

Статья 15. Жирлек Советы депутаты чакыруы буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан федераль закон, «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм әлеге устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә кире алынырга мөмкин.
2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре сайлаучыларның аңа ышануын шик астына куя торган һәм депутат вазыйфаларын яисә жирлек башлыгы бурычларын үтәмәүдә, депутат статусы, жирлек башлыгы белән туры килми торган гамәлләр кылуда чагылган һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, законнарның һәм башка норматив хокукый актларның суд тәртибендә расланган конкрет хокукка каршы карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы) һәм Татарстан Республикасы хокукый актлары, әлеге устав һәм башка муниципаль хокукый актлар.
3. Авыл жирлеге Советы депутаты чакыруы буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә. Для выдвижения инициативы проведения голосование по отзыву депутата Совета Поселения и сбора подписей граждан в ее поддержку образуется инициативная группа в количестве не менее 10 человек, имеющих право на участие в муниципальных выборах.
4. Инициатив төркем жирлек сайлау комиссиясенә инициатив төркемне төркәү үтенече белән мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның конкрет хокукка каршы карарына яисә гамәленә (гамәл кылмавына) күрсәтелгә тиеш, аны чакыртып алу өчен нигез булып торучы депутатның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган көне һәм урыны, паспорт яки граждан паспортын алыштыра торган документ бирү сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның атамасы яки коды, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны күрсәтелгә тиеш һәм аның исемнән жирлек территориясендә эшләргә вәкаләтле затлар. Инициатив төркемнең гаризасы күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы Карары яки гамәл (гамәл кылмавы) расланган суд карары бирелгә тиеш.
5. Инициативалы төркемне төркәү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү үткәру инициативасын хуплап имзалар җыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдумны үткәру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
6. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып, жирле референдум үткәру өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.
7. Жирлекнең сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә жирлек Советының тиешле депутаты аны искә алу өчен нигез булып куела торган хәлләр уңаеннан аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек советы утырышларын үткәргән көнгә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча, аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр итәргә тиеш.
8. Авыл жирлеге Советы депутаты, аның фикере буенча тавыш биргәндә, сайлаучыларга аны искә алу өчен нигез булган хәлләр уңаеннан аңлатмалар бирү максатыннан, агитацияне инициатив төркем белән бертигез нигездә алып бару хокукы белән килешә.
 9. Тиешле сайлау округында төркәлгән сайлаучыларның яртысыннан кимендә тавыш бирсә, жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, чакыртып алынган

дип санала.

10. Тавыш бирү нәтижәләре жирлек Советы депутаты чакыруы буенча рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

11. Сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләрен рәсми ясаганнан соң 5 көн эчендә инициатив төркемгә, жирлек советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына аның фикере буенча тавыш бирү нәтижәләре турында язмача хәбәр итә.

Статья 16. Авыл жирлеге чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Жирлекне үзгәртү, чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү күрсәтелгән чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү өчен халык ризалыгын алу максатыннан үткәрелә.
2. Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яки аның территориясенең бер өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда билгеләнгән очрактарда уздырыла.
3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм тәртиптә үткәрелә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган үзенчәлекләрен исәпкә алып, «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23 - ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Авыл жирлеге чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча сайлау хокукы булган жирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы яки жирлекнең бер өлеше катнашкан очракта тавыш бирү узган дип санала. Авыл жирлеге чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, үзгәртеп кору өчен жирлектә яки жирлекнең бер өлешендә тавыш бирүдә катнашкан халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Статья 17. Гражданнар жыены

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очрактарда гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин:
 - 1) жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта күрсәтелгән торак пункт территориясен башка муниципаль жирлек территориясенә кертүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт керә;
 - 2) жирлек составына керүче торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салымы чараларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча.
2. Әлеге статьяда каралган гражданнар жыены торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия булучыларның яртысыннан артыгы катнашында хокуклы. Гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, мондый жыенның карары кабул ителгән дип санала.

Статья 18. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Гражданнар әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициатива хокукына ия.

2. Хокукый инициатива белән актив сайлау хокукына ия гражданнар төркеме сайлау хокукына ия булган жирлектә яшәүчеләр саныннан кимендә 3 процент күләмендә чыгыш ясыя ала.

Гражданнарның инициативалы төркеменң минималь саны жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Хокук инициативасын тормышка ашыру максатыннан жирлектә яшәүчеләр

хокуклы:

- яшәу урыны буенча гражданныр жылышларын һәм хокук чыгару инициативасы буенча фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка коллектив чараларны оештырырга һәм үткәргә;
- хокукый инициатива тәкъдим итү өчен имзалар жыю буенча инициативалы төркемнәр булдыру;
- жирлектә яшәүчеләрнең имзаларын жыярга һәм законнарға каршы килми торган юллар белән хокукый инициатива күрсәтү өчен агитация алып барырга.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнырға хокук чыгару инициативасын тормышка ашыруда булышлык күрсәтергә тиеш.

5. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты жирлек Советы тарафыннан аның ачык утырышында, жирлек башлыгы яисә жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенциясе нигезендә өч ай эчендә каралырга тиеш.

6. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда, гражданнырның инициативалы төркеме вәкилләренә үз позицияләрен билгеләү мөмкинлеге бирелергә тиеш.

7. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының, жирлек башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижәләре буенча кабул ителгән мотивлы карар рәсми рәвештә язма рәвештә кертелгән гражданнырның инициативалы төркеменә житкерелергә тиеш.

Статья 19. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Жирлеккә территориаль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнырның жылышларын һәм конференцияләрен үткәру, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнарын булдыру аша башкарыла.
2. Территориаль ижтимагый үзидарә түбәндәге гражданнырның яшәу территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; авыл жирлегә булмаган торак пункт; гражданнырның яшәешенең башка территорияләре.
3. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре жирлек Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча билгеләнә.
4. Территориаль ижтимагый үзидарә башкарыла торган территория башка шундый территория составына керә алмый.аналогичной территории.
5. Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерцияле булмаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәве узарга тиеш.
6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

- 1) ул гамэлгә ашырыла торган территория;
- 2) Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнөлешләре;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын формалаштыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре вакыты;
- 4) карарлар кабул итү тәртибе;
- 5) милекне сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;

б) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданның жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә үткөрелә.

8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыелышы, уналты яшыкә житкән территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Жәмәгать үзидарәсен оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе, әгәр анда, тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән икесеннән ким булмаган өчтән икесен тәкъдим итүче, уналты яшыкә кадәрге гражданның жыелышларында сайланган делегатларның өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданның жыелышы, конференциясенә аерым вәкаләтләрнең түбәндәгеләр керә:

- 1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;
- 2) Территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә төп юнәлешләрне билгеләү;
- 5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керем һәм чыгымнар сметасын һәм аның үтәләше турында хисапны раслау;
- б) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегә турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

- 1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен яклыйлар;
- 2) гражданның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәләшен тәэмин итәләр;
- 3) Тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтияжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданның акчалары исәбеннән дә, жирлек бюджеты акчаларын кулланып жирлек башкарма комитеты белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашыра алалар;
- 4) жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына әлегә органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы, алар компетенциясенә әлегә актларны кабул итү кертелгән.

11. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм тормышка ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп биру шартлары һәм тәртибе жирлек советының әлегә Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Статья 20. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә кую максатыннан жирлектә яшәүчеләр, жирле үзидарә органнары инициативасы белән территориаль ижтимагый үзидарә Уставы проекты эшләп чыгаручы һәм әлегә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган территориядә яшәүче гражданның жыелышын оештыручы гражданның инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданның жыелышы жирлекнең тиешле территориясендә территориаль ижтимагый үзидарә булдыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук жирлек Советында гражданның жыелышын территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча вәкилле (вәкилләрне), вәкаләтле вәкилләрне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү вакытыннан алып жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

Статья 21. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен жирлек башлыгына гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкиле) тапшырыла:
 - 1) территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар жыенының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;
 - 2) Территориаль ижтимагый үзидарә тәзү турында Карар кабул ителгән гражданнар жыелышы беркетмәсе, гражданин паспортын, һәр вәкаләтле вәкилнең яшәү урыны адресын алмаштыручы паспорт яки документ бирүнең фамилиясен, исемен, әтисенең фамилиясен, туган көнен, сериясен, номерын һәм датасын күрсәтеп;
 - 3) территориаль ижтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.
2. Требование о представлении других документов, кроме документов, установленных пунктом 1 настоящей статьи, не допускается.

Вәкаләтле вәкилгә документлар алуда исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп расписка бирелә.
3. Жирлек башлыгы ике атналык вакытта территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында документлар кәргәннән соң Уставны теркәү турында жирлек Советы Карары проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.
4. Гражданнар жыенының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан карау һәм киңәшмә тавышы хокукы булган жирлек Советы утырышында катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында яки әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән документларны алганнан соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивацияләнергә тиеш.
6. Территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булырга мөмкин:
 - 1) Россия Федерациясе Конституциясенә территорияль ижтимагый үзидарә уставы нормаларына, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль хокукый актларга каршы килү;
 - 2) әлеге Уставның 19 статьясындагы 4 пункты таләпләрен үтәмәү.
7. Территорияль ижтимагый үзидарә уставын булдыруның максатка ярашлы булмавы сәбәпләре буенча теркәүдән баш тарту рәхсәт ителми.
8. Жирлек Советы тарафыннан территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча кабул ителгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә язмача житкерелергә тиеш.
9. Жирлек Советы территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турында тамга белән, гражданныр җыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхә жирлек Советында саклана.
10. Территорияль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр жирлек Советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлەرгә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр теркәлгән көннән үз көченә керә.

Статья 22. Ижтимагый тыңлаулар, жәмәгать фикер алышулары

1. 1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен жирлек Советы, жирлек башлыгы катнашында гавами тыңлаулар үткәрелә ала.
 2. Халык алдында тыңлаулар халык, жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә.

Халык яки жирлек Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы тарафыннан, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы итеп билгеләнә.
2. Халык алдында тыңлаулар кабул ителергә тиеш:
 - 1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль берәмлек уставына, әлеге Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе (уставы) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш, үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты;
 - 2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

- 3) социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты, генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары һәм территорияләрне ызанлау проектлары, Россия Федерациясе Шәһәр кодексында каралган очрактардан тыш, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, шулай ук жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төрөнә рөхсәтләр бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелешнең чикле параметрларыннан тайпылу, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләү мәсьәләләре, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрөнә үзгәртү мәсьәләләре, жирдән файдалануның һәм төзелеш объектларыннан файдалануның расланган кагыйдәләре булмаганда башка төрөнә үзгәрешләр;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен, тавыш бирү юлы белән йә гражданныр жыеннарында белдерелгән муниципаль берәмлек халкының ризалыгын алу таләп ителсә, жирлекне үзгәртеп кору турында сораулар.
3. Гавами тыңлауларны уздыру турындагы карар тиешле орган яки жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукий акт проектын караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.
4. Гавами тыңлауларны уздыру вакытын һәм урынын күрсәтеп үткөрү турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукий акт проекты, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса, жәмәгать тыңлаулары уздырылганчы 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халык алдында игълан ителергә) тиеш.
5. Гавами тыңлаулар үткөрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып, жирлек халкы жирлек башлыгына гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукий акты халык алдында тыңлауга чыгарыла торган проектка башка тәкъдимнәр жибәергә хокуклы. Жирлек башлыгы керүче тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр халык алдында тыңлауларда катнашучылар игътибарына житкерелә.
6. Гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукий акт проектын караган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча үткөрелә. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән үткөрелә. Гавами тыңлауларда, әгәр дә башка срок гамәлдәге законнарда каралмаган булса, теләсә кайсы жирлектә яшәүче булырга хокуклы.
7. Гавами тыңлауларны үткөрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенцияләренә муниципаль норматив хокукий акт проекты халык алдында тыңлауга чыгарыла торган кабул итү кертелгән.
8. Гавами тыңлауларның нәтижәләре, кабул ителгән карарларның мотивлаштырылган нигезләнешен дә кертеп, гавами тыңлаулар үткөрелгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса, бастырылырга (игълан ителергә) тиеш.
9. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан раслана торган норматив хокукий акт белән билгеләнә.
- 10.10. Генераль план проекты, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проекты, Территорияне планлаштыру проекты, Территорияне межанлау проектлары, территорияне төзекләндерү кагыйдәләре проекты, күрсәтелгән документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлегеннән яки капитал төзелеш объекттыннан шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалану төрөнә рөхсәт бирү турындагы карар проектларына, рөхсәт ителгән капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләүнең чик параметрларыннан тайпылуга рөхсәт бирү турындагы карар проектларына, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаган очракта рөхсәт ителгән жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалану

рөхсәт ителгән бер төрөн башка төргә үзгәртү сораулары буенча ижтимагый фикер алышулар яисә жәмәгать тыңлаулары үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып раслана торган гавами тыңлаулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

Статья 23. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр турында фикер алышу, җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи затлары эшчәнлегенә турында халыкка мәғлүмат бирү, җирлек территориясә өлешендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен гражданнар җыелышлары уздырыла ала. Гражданнарның җыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча җыела.
2. Гражданнар җыелышы халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.
3. Җирлек Советы яисә җирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.
4. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлегә территориядә урнашкан предприятие, учреждение, оешма җитәкчеләренә, җыелышта катнашырга хокуклы гражданнар төркеменә 10 проценттан да ким булмаган язма тәкъдиме белән билгеләнә.

Гражданнар җыелышын уздыру турындагы тәкъдимдә аның карап тикшерүенә, тәкъдим ителгән вакытка һәм җыелыш уздыру урынына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегенә булырга тиеш. Бу тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә җыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме – әлегә гражданнар мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясә, исеме, атасының исеме, туган кенә, яшәү урыны адресы күрсәтелгән.

Жирлек советы үзенең якындагы утырышында гражданныр жыелышын үткөрү турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнырның максатка ярашлы булмавы сәбәпле жыелыш үткөрүдән баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданныр жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.
6. Гражданныр жыелышын уздыру вакыты һәм урыны, фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр массакүләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, һәр фатирда йөрөп чыгу, белдерүләрдән һәм башка мөмкин булган чаралардан файдаланып, жиде көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителәләр.

Гражданнырның жыелышын әзерләү һәм үткөрүне жирлекнең башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Жыелышлар эшендә 18 яшькә житкән, әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданныр катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашырга хокуклы гражданнырның гомуми саны тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнырын теркәү исәбе күрсәткечләре нигезендә муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә билгеләнә.

Жыелышта катнашырга хокуклы гражданныр саныннан кимендә өчтән бере катнашса, гражданныр жыелышы хокуклы санала.

Жыелыш карарлары жыелышта катнашкан гражданнырның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

8. Гражданныр жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларына мөрәжәгать итә ала, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданныр жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайлый ала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданныр жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданныр жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш, аларның компетенцияләренә мөрәжәгатьләрдәге мәсьәләләрне чишү кертелгән, язмача жавап бирү юнәлеше белән.

11. Гражданныр жыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе, шулай ук гражданныр жыелышы вәкаләтләре Федераль закон, жирлек советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданныр жыелышы нәтижеләре рәсми басылып чыгарга тиеш.

Статья 24. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектә яшәүчеләрнең фикерләрен ачыклау зарурлыгы белән үткәрелә. Жирлекнең тиешле территорияль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы кыенлашкан, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар жыелышында катнашырга хокуклы кешеләр саны 100 кешедән арткан очрақларда уздырыла.
2. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен башкара.
3. Халык конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Жирлек Советы яисә жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан тиешенчә билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.
4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы санала. Конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) карарлары кабул ителә.
5. Гражданнарның конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм уздыру, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
 6. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган тәртиптә һәм очрақларда билгеләнә һәм үткәрелә.
7. Конференция нәтижәләре (делегатлар жыелышы) рәсми басылып чыгарга тиеш.

Статья 25. Гражданнар арасында сораштыру

1. Гражданнар арасында сораштыру жирлекнең бөтен территориясендә яки өлешендә жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карар кабул иткәндә халыкның фикерен һәм аны исәпкә алу өчен үткәрелә. Сораштыру нәтижәләре тәкъдим итү.
2. Сораштыруда авыл халкы сайлау хокукына ия.
3. Гражданнар арасында сораштыру инициатива буенча үткәрелә:
 - 1) жирлек советы яки жирлек башлыклары-жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;
 - 2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - жирлекнең максатчан билгеләнешен республика һәм төбәкара әһәмияттәге объектлары өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерләрен исәпкә алу өчен.
4. Сораштыруны үткәрү һәм билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
5. Сораштыруны билгеләү турында Карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Сораштыруны билгеләү турында жирлек Советы карарында билгеләнә:
 - 1) сораштыру үткәрү датасы һәм вакыты;
 - 2) Сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауларны (сорауларны) формулировкалау;
 - 3) сораштыру үткәрү методикасы;
 - 4) сораштыру таблицасы формасы;
 - 5) сораштыруда катнашучы авыл халкының минималь саны.
6. Жирлектә яшәүчеләргә сораштыру үткәрелгәнче кимендә 10 көн алдан гражданнардан сораштыру үткәрү турында хәбәр ителергә тиеш.
7. Сораштыруга әзерлек һәм үткәрү белән бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:
 - 1) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән – жирлекнең жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә.

8. Сораштыру нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә бастырылырга тиеш. Сораштыру нәтижәләре белән жирлектә яшәүче һәр кеше таныша ала. Сораштыру нәтижәләре жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә мәжбүри исәпкә алынырга тиеш.

Статья 26. Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр турында халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуына чыгару турында Карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы белән яисә тиешле территориядә яшәүче гражданныр таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.
2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча фикер алышуга чыгарыла торган башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, жирлектә яшәүчеләргә жиберелә, халык белән танышу өчен уңайлы урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка житкерелә.
3. Халык фикер алышуына мәсьәләне чыгару белән бер үк вакытта жирлек советы фикер алышу барышында кергән предметларны һәм кисәтүләргә карау буенча эшне оештыру вакытын һәм тәртибән билгели, әлегә максат өчен махсус комиссия тәзиләр.
4. Жирлек советы ул чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.
5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек советына жиберелә.
6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. 7. Халык фикер алышуы нәтижәләре турында халыкка хәбәр ителә.

Статья 27. Гражданнар мөрәжәгатьләре җирлекнең җирле үзидарә органнарына.

1. Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм күмәк мөрәжәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнар мөрәжәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнарының мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда, шулай ук Татарстан Республикасының гамәлдәге законнарында билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.
3. Мөрәжәгатьләренә карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Җирле үзидарәнең вазифаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплылыкка тартыла.

Статья 28. Җирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Җирлекнең гражданнарның һәм җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү максатыннан чыгып, җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарларны эшләгәндә һәм тормышка ашырганда, җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашырганда җирлекнең иҗтимагый советы оештырыла.
2. Җирлекнең иҗтимагый советы аның эшчәнлегендә авыл халкының, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләренең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә формалаша.
3. Җирлекнең иҗтимагый советын формалаштыру тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, җирлекнең җирле үзидарә органнарының мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм җирлекнең иҗтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итүнең башка мәсьәләләренә карата җаваплылыгы, аны таркату процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлекнең башка мәсьәләләре җирлек Советы тарафыннан раслана торган нигезләмә белән билгеләнә.
4. Башка иҗтимагый (консультатив) киңәшләр җирлекнең җирле үзидарә органнары каршында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.
5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эшләү иҗтимагый башлангычларда башкарыла.

Статья 29. Җирлек халкы тарафыннан җирле үзидарәне турыдан туры гамәлгә ашыруның һәм аны тормышка ашыруда катнашуның башка формалары

1. Әлеге устав белән бергә федераль закон нигезендә җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы формалары белән беррәттән гражданнар җирле үзидарәне Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы.

2. Жирлек халкының жирле үзидарәне тормышка ашыруы һәм халыкның жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары халыкка жирлек халкының жирле үзидарәне тормышка ашыруда һәм халыкның жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

Глава III. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

Статья 30. Жирлек советы - жирлекнең жирле үзидарә вәкиллекле органы

1. Жирлек Советы-Жирле үзидарәнең сайланма, коллегияль вәкиллекле органы булып тора.
2. Жирлек Советының рәсми атамасы - "Олы Караужа авыл жирлеге Советы".
3. Жирлек Советы вәкаләтләре срогы-5 ел.
4. Жирлек Советы жирлек халкына хисап тотты һәм контрольдә тотылды.
5. Жирлек советының үз исеме язылган бланклары, мөһерләре бар.
6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә тотылган чыгымнар жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 31. Жирлек Советы Составы

1. Жирлек советы бермандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 10 депутаттан тора.
2. Жирлек советы аның составына жирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлап алганда хокуклы.
3. Жирлек уставы белән жирлек Советы утырышының хокуклылыгы билгеләнә. Сайланган депутатлар саныннан 50 проценттан да кимрәк булса, жирлек советы утырышы хокуклы дип саналырга тиеш түгел. Жирлек советы утырышы кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә.
4. Яңа сайланган жирлек Советы беренче утырышка жирлек уставы белән билгеләнгән срокка жыела, ул жирлек советын сайлау көненнән 30 көннән артып китә алмый.

Статья 32. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре сайланганнан соң башлана һәм яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла.
2. Жирлек Советы депутаты, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән берләштереп, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, бушатылмаган нигездә эшли.
3. Депутат статусы белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.
4. Жирлек Советы депутатына законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.
5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар арасында депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үз эченә алырга тиеш:
 - 1) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелып торырга һәм шәхсән яки якин туганнарына кагылышлы мөсьәләләрне хөл иткәндә телдән үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланырга ярамай;
 - 2) депутат вазыйфаларын объектив үтәүдә шик тудырырлык тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яки жирлек Советы абруена зыян китерә алырлык конфликтлы хәлләрдән

котылырга;

- 3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы туганда - шәхси кызыксыну турыдан-туры яки турыдан-туры булмаган ситуацияләр депутат бурычларының тиешле, объектив һәм гадел башкарылуына тәэсир итә яки тәэсир итә ала торган хәлләр - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм бу мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау яки жайга салу юнәлешендәге карарын үтәргә;
- 4) жирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;
- 5) депутат эшчәнлегенә белән бәйлә булмаган максатларда үзенә депутатлык бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә танылган конфиденциаль характердагы белешмәләргә федераль закон нигезендә кертелгән белешмәләренә игълан итмәү һәм кулланмау;
- 6) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәтләр күрсәтү, күңел ачу, ял итү өчен түләү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) алмаска;
6. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче бүтән зат «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә, тьюларны, вазыйфаларны үтәргә тиеш. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче бүтән затның вәкаләтләре «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге 230 номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр, тьюлар, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла-«дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм аларга ия булуны, акчаларны һәм кыйммәтләренә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) файдалануны тью турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон белән.
7. Керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында Россия Федерациясе законнары нигезендә жирлек Советы депутаты тарафыннан тапшырыла торган белешмәләренә дәрәсләген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президенты карары белән үткәрелә.
8. Әлегә статьяның 6.2 өлешендә үткәрелгән тикшерү нәтижәсендә чикләүләренә, тьюларны үтәмәү очракларын, неисполны ачыклаганда- «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы федераль закон, «аерым категориядәге затларга счетлар (кертәмнәр) ачуны тью турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән вазыйфаларны һәм кыйммәтләре әйберләренә Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яки) файдаланырга», Татарстан Республикасы Президенты жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында тиешле карар кабул итәргә вәкаләтләре яисә судка гариза белән мөрәжәгать итә.
9. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан бирелгән керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр " Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация чөлтәрендәге жирле үзидарә органнарының рәсми сайтларында урнаштырыла һәм (яки) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә торган тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.
10. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары тормыш тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемент объектларының эшләвен бозмау, жәяүлеләр һәм (яки) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулау яисә гражданның торак урыннарына яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керү

мөмкинлегенә китермәү шарты белән, махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә уздырыла. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яки жирле үзидарә органнарына хәбәр итү кирәк түгел. Шулай ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

11. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашулары үткөрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук жирле үзидарә органнары тарафыннан депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны биру тәртибен билгели.
12. Депутатның жәмәгәтчелек чарасы рәвешендә сайлаучылар белән очрашулары жылышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.
13. Депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыру яки үткөрүгә комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә жылышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән жәмәгәтчелек чарасы рәвешендә административ җаваплылыкка тартыла.

Статья 33. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие коллективлары, оешмалар, дөүләт һәм башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тотты.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елга ким дигәндә бер тапкыр үз эше турында хисап тота, вакыт-вакыт жирлек советы эше турында хәбәр итә, шулай ук айга кимендә бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты жирлектә яшәүчеләрнең законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шулай ук исәптән алардан кәргән тәкдирләрне, гаризаларны, шикәятләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дәрәс һәм вакытында хәл итәргә булышырга тиеш.

Статья 34. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш жирлек Советы беренче утырышка жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлаган көннән соң ун көннән дө соңга калмыйча жыела. Сайлаулардан соң беренче утырышны жирлек башлыгы, ә ул булмаган очракта – жирлекнең сайлау комиссиясе чакыра.
2. Жирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын жирлекнең яңа башлыгын сайлаганчы жирлек Советының иң өлкән яшьтәге депутаты ача һәм алып бара.

Статья 35. Жирлек Советы Компетенциясе

1. Жирлек Советы компетенциясендә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;
- 2) жирлек территориясендә гомуми мәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәләше турында хисап;
- 4) жирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару, салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә аларны түләү буенча ташламалар биру;
- 5) жирлекнең социаль-иқтисадый үсеше стратегиясен раслау, аларның үтәләше турында хисапларны раслау, шулай ук жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль

- инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларның үтөлеше турында хисапларны раслау;
- 6) жирлекне чикләрне үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициатива күрсәтү;
 - 7) жирлек Советы депутатларын сайлауны билгеләү; жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
 - 8) жирле референдумны билгеләү;
 - 9) жирлек башлыгын сайлау;
 - 10) муниципаль район Советына жирлек Советы депутатлары арасынан авыл жирлеге вәкилен сайлау;
 - 11) жирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;
 - 12) жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;
 - 13) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү;
 - 14) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
 - 15) авыл жирлегенең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм алар белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; жирлек Советы тарафыннан Килештерү яисә расланганнан соң кире кагылган муниципаль милек төрләре исемлеген билгеләү;
 - 16) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;
 - 17) жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;
 - 18) жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен башкаруларын тикшереп тору;
 - 19) урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның жирле әһәмиятендәге автомобиль юлларынан тыш) исемнәр, жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару;
 - 20) жирлек бюджетыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчаларны бүлеп бирүнең шартларын һәм тәртибен билгеләү;
 - 21) автоном коммерциячел булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциячел булмаган оешмалар булдыру, ябык акционерлык жәмгыятьләре һәм җаваплылыгы чикләнгән жәмгыятьләр формасында муниципальара хужалык жәмгыятьләрен оештыру турында карарлар кабул итү;
 - 22) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;
 - 23) жирлек Уставына һәм жирлек Советы карарларына аңлатма бирү;
 - 24) үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча жирлек Советы Регламентын һәм башка карарлар кабул итү;
 - 25) жирлек башлыгын отставкага жибәрү турында Карар кабул итү;

- 26) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләрнең вәкиллеке органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.
2. Жирлек Советы, жирлек башлыгы яки аерым депутатлар (депутатлар төркеме) белән идарә итү һәм (яки) боеру жирлек бюджеты акчалары белән нинди генә формада булмасын, жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм депутатларның эшчәнлеген тәэмин итүгә юнәлдерелгән бюджет акчаларын исәпкә алып рәхсәт ителми.
 3. Жирлек советы жирлек башлыгының еллык хисапларын, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгы карамагындагы башка жирле үзидарә органнарының эшчәнлегенә нәтижеләре турында, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында тыңлый.

Статья 36. Жирлек советы эше тәртибе

1. Жирлек советының эш тәртибе жирлек советының әлеге Уставы һәм регламенты белән билгеләнә.
2. Жирлек советы эшенең төп формасы булып аның утырышлары тора, анда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.
3. Жирлек советы утырышы, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан 50 проценттан артыгы катнашса, хокуклы була.
4. Жирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булганда, ләкин кимендә ике айга бер тапкыр үткәрелә. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер чакырыла.
5. Совет утырышларын жирлек башлыгы чакыра. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, чираттан тыш утырышның көн тәртибе турында бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәләр.
6. Жирлек Советы утырышлары ачыктан-ачык һәм хәбәрдарлык итеп үткәрелә. Жирлек советының ачык утырышларында жирлектә яшәүче һәр кеше катнашырга хокуклы. Регламентта каралган очракларда жирлек Советы ябык утырыш уздыру турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук утырышта законнар нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.
7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны уздыру датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм тавыш бирү нәтижеләрен күрсәтеп барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Жирлек советы утырышы беркетмәсенә кул куелгач жирлек башлыгы белән жирлектә яшәүче һәр кеше таныша ала.
 8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутатның бер тавышы бар. Жирлек Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән гамәлгә ашыра. Авыл жирлегенә Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.
8. Жирлек башлыгы тавышы жирлек Советы депутаты тавышы буларак карар кабул иткәндә исәпкә алына.

Статья 37. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

ния.

1. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыруны жирлек башлыгы башкара
2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек башлыгы һәм аның урынбасарынан кала, жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен, жирлек башлыгы һәм аның урынбасарынан тыш, комиссияләр төзелергә һәм (яисә) әлеге мәсьәләләрне эзерләү өчен җаваплы депутатлар билгеләнергә мөмкин.
3. Муниципаль программаларны, жирлек Советы карарлары проектларын эзерләү өчен, жирлек Советы каршында депутатлар, жирлек башкарма комитеты, жәмәгать берләшмәләре, оешма һәм предприятие вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составындагы эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелә ала.
4. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру, хокукий, мәгълүмати, матди - техник һәм башкача тәмин итүне жирлек Советы аппараты башкара.

Статья 38. Жирлек Советының контроль функцияләрен башкаруы

1. Жирлек советы жирлек территориясендә кабул ителә торган норматив актларның, жирлек бюджеты үтәлешенә, бюджеттан тыш фондлар акчаларының, жирлекне үстерү программаларының, жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә, үтәлешен контрольдә тоту.
2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль хокукий актларны бозу очраklары ачыкланган очракта, жирлек башлыгы депутатлар арасынан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелә ала.
3. Жирлек Советы карары, жирлек башлыгы карары нигезендә жирлек бюджеты чараларын максатчан куллануны, муниципаль мөлкәттән нәтижәле файдалануны, шулай ук жирлек башкарма комитетының финанс-хужалык эшчәнлегенә башка мәсьәләләрне тикшерү (ревизия) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәргә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белгечләре җәлеп ителергә мөмкин.
4. Жирлек башкарма комитеты, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, законда башкача билгеләнмәгәндә, жирлек Советы мөрәҗәгәте буенча, аның контроль комиссиясе, жирлек Советы депутаты сорала торган мәгълүматны жирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукий актларны бозуга күрсәтелгән очракта, кичекмәстән закон бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен чаралар күрергә тиеш.
5. Контроль функцияләрен башкарып, жирлек советы жирлек башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуксыз.

Статья 39. Муниципаль район Советына жирлек вәкиле сайлау

1. Жирлек вәкиле Яшел Үзән муниципаль район Советына депутатлар арасынан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.
2. Кандидат сайланган дип санала, аның өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысынан артыгы тавыш биргән.

Статья 40. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча вакытыннан алда туктатылырга мөмкин.:
- 1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул итү. Шулай ук вакытта үз-үзен таркату турында Карар жирлек уставы белән билгеләнгән тәртиптә кабул ителә;

- 2) җирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карарының үз көченә керүе, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен өстәгәнгә бәйлә рәвештә;
 - 3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 5, 7 өлешләре, шулай ук җирлек бетерелгән очракта җирлекне үзгәртеп кору;
 - 4) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле җирлек статусын югалту;
 - 5) җирлек чикләрен үзгәртү яки җирлекне шәһәр округы белән берләштерү нәтижәсендә җирлекне сайлаучылар саны 25 процентка арткан. Җирлек чикләрен үзгәртү яки җирлекне шәһәр округы белән берләштерү нәтижәсендә сайлаучылар саны 25 проценттан арткан очракта;
 - 6) гражданны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.
1. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатлары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.
 2. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, федераль законда билгеләнгән срокларда вакытыннан алда сайлаулар үткәрелә.

Статья 41. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртібе

1. Поселение Советының үз-үзен таркату турындагы карар Поселения Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы санындагы Поселение башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин.
2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелә алмый:
 - 1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
 - 2) жирлек бюджеты кабул ителгән чорда һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;
 - 3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзеңне таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзеңне таркату сәбәпләрен дәлилли торган башка материаллар кушылырга мөмкин.
4. Депутатлар арасынан үз-үзеңне таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл советы яки жирлек башлыгы карары буенча жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.
5. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык хәлләре һәм Нигезләмәләре турында һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Self-үзеңне таркату турында карар үз-үзеңне таркату инициативасы булган көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.
6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.
7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдим кире кагылган очракта үз-үзеңне таркату турындагы инициатива тавыш биргәннән соң бер елдан соң үз-үзеңне таркату мәсьәләсе буенча тәкъдим ителергә мөмкин.

Статья 42. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:
 - 1) үлем;
 - 2) ownз теләге белән отставкага китү;
 - 3) суд тарафыннан сәләтсез яки чикләнгән сәләтле дип тану;
 - 4) суд тарафыннан Билгесез югалган дип тану яки үлгән дип игълан итү;
 - 5) суд хөкеменең аның законлы көченә керүе;
 - 6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
 - 7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил дөүләтенәң гражданлыгын туктату - Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, аларга чит дөүләт гражданлыгын сатып алырга йә яшәргә төр яисә Россия гражданының даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ алырга хокукы - Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашмый торган чит Дөүләт территориясендә, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданын жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;
 - 1) сайлаучыларның фикерләре;
 - 2) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
 - 3) хәрби хезмәткә чакыру яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә юллама;
 - 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән башка очракларда.
2. Жирлек Советы карары жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда

туктату өчен нигез барлыкка килгәннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә.

Татарстан Республикасының югары вазыйфаи заты (Татарстан Республикасы дөүләт хакимиятенәң югары башкарма органы житәкчесе) Жирлек советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мәрәжәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килү көне булып жирлек Советына әлеге гариза кергән көн тора.

3. Жирлек Советы карарында жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында әлеге статьяның 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.
4. Жирлек Советы депутатының әлеге статьяның 8 пунктында каралган вәкаләтләре жирлек Советы депутаты чакыруы буенча тавыш бирү нәтижәләрен рәсми бастырып чыгарганнан соң туктатыла.
5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре әлеге статьяның 9 пунктында каралган очракта жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.
6. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулары Федераль за - Конга һәм Татарстан Республикасы Сайлау кодексына туры китереп билгеләнә.
7. Уз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутатның вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131 - ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.
8. Татарстан Республикасы Президентының жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мәрәжәгать иткән очракта вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килү көне булып жирлек Советына әлеге гариза кергән көн тора.

Глава IV. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

Статья 43. Жирлек башлыгы-жирлекнең иң югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Жирлек башлыгы жирлек Советы тарафыннан сайлана.
3. Жирлек башлыгы бер үк вакытта жирлек советын һәм жирлек башкарма комитетын житәкли.
4. Жирлек башлыгының рәсми атамасы - "Олы Караужа авыл жирлеге башлыгы".
5. Авыл жирлеге башлыгы вазыйфасы буенча Зеленодольск муниципаль район Советы депутаты булып тора.

Статья 44. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган жирлек советының беренче утырышында жирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана. Жирлек башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлардан, шул исәптән жирлектә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең, Татарстан Республикасы Президентының тәкъдимнән чыгып башкарыла.
2. Жирлек Советы депутаты жирлек башлыгы итеп сайланган, аны сайлаган өчен жирлек Советы депу - татларының яртысыннан артыгы тавыш биргән булса.
3. Сайланганнан соң жирлек башлыгы ант бирә:
"Жирлек башлыгының миңа йөкләнгән югары вазыйфаларын башкарганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, жирлек уставын үтәргә, жирлек халкының иминлеген тәэмин итү, кеше һәм граждандар хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчне һәм белемнәрне беркетергә ант итәм.».

Статья 45. Жирлек Башлыгы Статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.
 2. Жирлек башлыгын даими нигездә биләп торган Зеленодол муниципаль район Советында вазифага сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен бушатылмаган нигездә башкара.
 3. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы жирлек башлыгы хокуксыз:
 - эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә, коммерцияле оешма белән идарә итүдә яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре Советы, башка муниципаль берәмлекләр берләшмәләре, сәяси партия тарафыннан, башка иҗтимагый оешманың съездда (конференциядә) яки башка жылышында, торак, торак оешмаларының гомуми жылышында катнашудан тыш) катнашырга- торак, гараж кооперативлары, бакчачылык, бакчачылык, дача кулланучылар кооперативлары, күчмәсез милек хужалары ширкәтләре), федераль законнарда каралган очрактан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу Россия Федерациясе законнары нигезендә дәүләт органы яисә жирле үзидарә органы исемнән гамәлгә ашырыла торган очрактан тыш;
 - мөгаллимлек, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил граждандары һәм граждандыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса
 - Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның башка органнары һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче структур бүлекчәләре составына керергә.
- Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы жирлек башлыгы граждандык, административ

яки жинаять эше яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил сыйфатында катнаша алмый.

Жирлек башлыгы вәкаләтләрән башкаруга бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

1. Жирлек башлыгы «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы федераль закон, «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, вазыйфаларны башкаруга тиеш категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счет (кертемнәр) ачу һәм счет (кертемнәр) булу, акчаларны һәм кыйммәтләрне саклау, чит ил финанс коралларына ия булу һәм (яки) куллану.»
2. Жирлек башлыгы «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, вазыйфаларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгы вәкаләтләрә «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләр, тыюлар, вазыйфаларны үтәмәү очрагында вакытыннан алда туктатыла- «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счет (кертемнәр) ачуны һәм счет (кертем) булуны, кулдагы акчаларны һәм кыйммәтләрне саклауны тыю турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон чит ил финанс кораллары.

3. Жирлек башлыгы үз эшчәнлегендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек Советына контрольлек итә һәм хисап тотат.

4. Жирлек башлыгы жирлек Советы каршында елына кимендә бер тапкыр үз эшчәнлегенә турында хисап тотат.

Статья 46. Жирлек Башлыгы Вәкаләтләрә

Жирлек Башлыгы:

- 1) башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек исеменнән ышанычнамәсез эш итә;
- 2) жирлекнең башкарма комитетыннан башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә, ышаныч кәгазеннән башка жирлекнең башкарма комитеты исеменнән эш итә;
- 3) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә;
- 4) жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә шәхси житәкчелек принципларында житәкчелек итә һәм жирлекнең исх - тулы комитеты тарафыннан аның компетенциясенә кергән вәкаләтләрне үтәү өчен шәхси жавап тотат;
- 5) жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә имза сала һәм халыкка житкәрә;
- 6) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәләше турында хисаплар тәкъдим итә;
- 7) Жирлек советы каравына жирлекнең социаль-иқътисадый үсеше стратегиясе проектын һәм аларның үтәләше турында хисаплар тәкъдим итә;
- 8) жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча үз вәкаләтләрә чикләрендә хокукый актлар чыгара;

- 9) жирлек Советы утырышлары беркетмеләренә кул куя;
- 10) Закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданны турыдан - туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча жирлек советының хокукый актын кабул итүне оештыра;
- 11) жирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;
- 12) жирлек Советы раславына жирлек башкарма комитеты структурасы проектын кертә, жирлек башкарма комитетының штат расписаниесен хезмәткәрләрнең иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды раслаган структура нигезендә раслый;
- 13) жирлек башкарма комитеты житәкчесе урынбасары, муниципаль хезмәткәрләрне һәм Башкарма комитетның башка хезмәткәрләрен билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга бүләкләү һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;
- 14) жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә;
- 15) жирлек Советы эшендә хәбәрдарлыкны һәм җәмәгатьчелек фикерен исәпкә алуны тәэмин итү буенча чаралар күрә;
- 16) халыкка жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә турында даими мәгълүмат бирә, жирлек башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданны премиясен оештыра, айга ким дигәндә бер тапкыр гражданны кабул итә, гражданның төкәдимнәрен, гаризаларын һәм шикәятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;
- 17) жирлек акчалары белән расланган жирлек бюджеты нигезендә эш итә, жирлекнең бюджет һәм башка счетларын банк учреждениеләрендә ача һәм япа, судта муниципаль берәмлеккә карата дөгъвалар буенча җавап бирүче вәкиле буларак муниципаль берәмлек исемнән: жирлекнең жирле үзидарә органнарының яисә бу органнарының вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәл кылмавы) нәтижәсендә физик яки юридик затка китерелгән зыяны каплау турында, муниципаль берәмлек исемнән муниципаль берәмлек исемнән чыгыш ясый. ведомство карамагындагы, шул исәптән жирлекнең жирле үзидарә органнары актларын нәшер итү нәтижәсендә, законга яки башка норматив хокукый актка туры килми; ведомство буйсынуындагы бюджет учреждениеләренең акчалата йөкләмәләре буенча субсидиар җаваплылык тәртибендә бирелә торган;
- 18) жирлек бюджетында жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә һәм карап тотуга каралган чыгымнар буенча средстволарны бүлүче булып тора;
- 19) жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыра, аларның үтәләше өчен шәхси җавап тотат; тиешле законнар нигезендә һәм үтәләше буенча тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;
- 20) елга кимендә бер тапкыр яисә жирлек Советы таләбе буенча жирлек советына үз эшчәнлегенә һәм жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә турында хисаплар тапшыра;
- 21) дөүләт һәм башка органнарда жирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, жирлекнең башкарма комитеты исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;
- 22) жирлекнең жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, жирлек территориясендә эшләүче Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;
- 23) жирлек исемнән икътисады һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дөүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән килешүләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;

24) муниципаль берәмлек Ижтимагый партнер булып торса яки муниципаль берәмлек катнашында уртак конкурс үткөрү (Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъекты катнашында уртак конкурс уздыру планлаштырыла торган очрактан тыш), шулай ук «дәүләт-хосусый партнерлык турында " 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру планлаштырылса, муниципаль-хосусый партнерлык проектын гамәлгә ашыру турында муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә карарлар кабул итә, һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында", башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары, Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары, Олы Карауҗа авыл җирлегенә» муниципаль берәмлеге Уставы белән;

25) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында " 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законның 18 статьясындагы 2 өлешендә каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле җирле үзидарә органын билгели;

26) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль - хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында " 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законның 9 статьясындагы 2 - 5 өлешләре нигезендә проектын нәтижәләгән бәяләү һәм аның чагыштырма өстенлеген билгеләү өчен Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органына муниципаль-хосусый партнерлык проектын җибәрә;

27) законнар, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары нигезендә башка вәкаләтләр башкара.

Статья 47. Җирлек Башлыгы Урынбасары

1. Җирлек башлыгы тәкъдиме белән җирлек Советы депутатлар арасынан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.
2. Җирлек Советы депутаты җирлек башлыгы урынбасары итеп сайланган, аны сайлаган өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысынан күбрәге тавыш биргән булса.
3. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә функцияләрне башкара, җирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә аның вакытлыча булмавы (авыру яки ялга бәйләү рәвештә) яисә үз вазыйфаларын үтәмәве яисә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мөмкин булмау очрагында җирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

Җирлек башлыгы урынбасары, әлеге Уставның 45 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, бушатылмаган нигездә үз вәкаләтләрен башкара.

4. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы җирлек башлыгы урынбасары хокуклы түгел:
 - эшмәкәрлек эшчәнлегенә белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә, коммерцияле оешма белән идарә итүдә яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, сәяси партиядә, башка ижтимагый оешманың съездында (конференциясендә) яки башка ижтимагый жыелышында, торак, торак - төзелеш, гараж кооперативларында, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар оешмасында катнашудан тыш) катнашырга кооперативлар, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре),

федераль законнарда каралган очрактардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу Россия Федерациясе законнары нигезендә дөүлэт органы яки жирле үзидарә органы исеменнән гамәлгә ашырыла торган очрактардан тыш;

- мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек чит дөүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданныгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;

- Россия Федерациясенә халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның башка органнары һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче структур бүлекчәләре составына керергә.

Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы жирлек башлыгы урынбасары гражданнык, административ яисә жинаять эше яисә административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллеке очрактарыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.

Жирлек башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәдә 273-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә, тьюларны, вазыйфаларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләргә «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәдә 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дөүлэт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрәдә 230-ФЗ номерлы федераль закон, 7 майдагы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләргә, тьюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла 2013 елның 79-ФЗ номерлы «аерым категориядә затларга счетлар (кертәмләр) ачуны һәм аңа ия булуны, чит ил банкларында акча һәм кыйммәтләргә саклауны тью турында», Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) файдалану.

Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләрен башкаруга бәйлә башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

5. Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләргә әлегә Уставның 42 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләргә «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәдә 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта жирлек Советы карары буенча жирлек башлыгы инициативасы белән кабул ителә торган яисә депутатлар төркеме таләбе буенча жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән берә күләмендә кирә алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Статья 48. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Авыл жирлегә башлыгы вәкаләтләргә вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үзеңгә теләгән белән отставкага китү;
- 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәдә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага жиберү;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәдә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74

- статьясы нигезендә вазыйфадан азат итү;
- 5) суд тарафыннан сәләтсез яки чикләнгән сәләтле дип тану;
 - 6) суд тарафыннан Билгесез югалган яки үлгән дип игълан итү;
 - 7) судның гаепләү хөкеменең законлы көченә керүе;
 - 8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
 - 9) 9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит дәүләт гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы; аларга чит дәүләт гражданлыгын алу йә аларга яшәүгә төр яисә Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашмый торган чит дәүләт территориясендә Россия Федерациясе гражданының даими яшәү хокукын раслаучы бүтөн документ алу, аның нигезендә чит дәүләт гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданыны жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;
 - 10) сайлаучыларның фикерләре;
 - 11) сәләмәтлек торышы буенча жирлек башлыгы вәкаләтләрен башкару өчен суд тәртибендә билгеләнгән ныклык;
 - 12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 5 өлешләре, шулай ук жирлек бетерелгән очракта жирлекне үзгәртеп кору;
 - 13) жирлек муниципаль берәмлек статусын югалткан очракта, аның шәһәр округы белән берләшүе белән бәйлә рәвештә;
 - 14) жирлек чикләрен үзгәртү яки жирлекне шәһәр округы белән берләштерү нәтижәсендә жирлектәге сайлаучылар саны 25 проценттан арткан очракта;
 - 15) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу;

2. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары буенча сак астында тоту яисә аның вәкаләтләреннән вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланган очракта, жирле үзидарәнең вазыйфаи заты яки жирлек Советы депутаты вакытлыча муниципаль берәмлек уставы нигезендә билгеләнә.

3. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек Советы тарафыннан үз составыннан сайлана торган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре туктатылган көннән алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта жирлек Советы вәкаләтләре срогы чыкканчы алты айдан да азрак вакыт калса, жирлек башлыгын сайлау жирлек советының яңа сайланган беренче утырышында башкарыла.

4. Вәкаләтләре жирлек башлыгы вазыйфасыннан читләштерү турында Татарстан Республикасы Президенты хокукый акты нигезендә вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы йә жирлек башлыгын отставкага жибәрү турында жирлек Советы карары нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендәге карарга шикаять бирсә, жирлек Советы жирлек башлыгын үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан сайлау турында Карар кабул итү хокукында түгел конкурс нәтижеләре буенча, суд карары законлы көченә кәргәнче комиссия.

Статья 49. Жирлек башлыгын отставкага жибәрү

1. Жирлек советы 2003 елның 6 октябрәндәге Федераль закон нигезендә № 131-ФЗ «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» жирлек башлыгын жирлек Советы депутатлары инициативасы яки Татарстан Республикасы Президенты инициативасы буенча отставкага жибәргә хокуклы.

2. Жирлек башлыгын отставкага жибәрү өчен нигез булып тора:

1) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75

статьясындагы 1 өлешенең 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтижеләрне китергән (китергән) жирлек башлыгының гамәлләре (гамәл кылмавы) ;

- 2) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда, башка федераль законнарда, әлеге Уставта һәм (яки) жирле үзидарә органнарының жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм башка федераль законнар белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү бурычларын үтәмәү Татарстан Республикасы законнары белән;
- 3) жирлек башлыгының еллык отчеты нәтижеләре буенча авыл Советы эшчәнлеген канәгатьләнәрлек бәяләмәве, әлеге күрсәткеч ике тапкыр рәттән;
- 4) «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрэндәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 2012 елның 3 декабрэндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Коррупциягә каршы көрәш турында » 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, вазыйфаларны үтәмәү аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертмнәр) ачу һәм аларга ия булу, акчаларны һәм кыйммәтләрне саклау, чит ил финанс коралларына ия булу һәм (яки) куллану» ;
- 5) жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты, жирлекнең башка органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары һәм ведомство карамагындагы оешмалар тарафыннан раса, милләт, тел, дингә мөнәсәбәт һәм башка хәлләргә бәйле рәвештә кеше һәм гражданд хокуклары һәм ирекләре тигезлегенә дәүләт гарантияләрен массакуләм бозу, раса, милли, тел яки дингә караганлык билгеләре буенча хокукларны чикләү һәм дискриминацияләүгә юл кую, бу милләтара һәм конфессияара килешүне бозуга китергән һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтларның барлыкка килүенә китергән.

1. Жирлек Советы депутатларының жирлек башлыгын жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере күрсәтелгән отставкага жибөрү турындагы инициативасы жирлек Советына кертелә торган мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән мөрәжәгать жирлек башлыгын отставкага жибөрү турында жирлек Советы карары проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында жирлек башлыгы һәм Татарстан Республикасы Президентына күрсәтелгән мөрәжәгатьне жирлек Советына керткән көннән соң килгән көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.
2. Авыл жирлеге Советы депутатларының жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы инициативасын карау Татарстан Республикасы Президенты фикерен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.
3. Жирлек Советы депутатларының жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы инициативасын караганда жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен һәм (яисә) жирлек башлыгының нәтижеләргә китергән (китергән) гамәлләрен (гамәл кылмавын) гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә кагылышлы мәсьәләләрне карау күздә тотыла, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенең 2 һәм 3 пунктларында каралган жирлек башлыгын отставкага жибөрү турында карар Татарстан Республикасы Президенты ризалыгы белән генә кабул ителергә мөмкин.
4. Жирлек башлыгын отставкага жибөрү турында Татарстан Республикасы Президенты инициативасы жирлек Советына тиешле карар проекты белән бергә кертелә торган мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында жирлек башлыгы күрсәтелгән мөрәжәгатьне жирлек Советына керткән көннән соң килгән көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.
5. Жирлек Советы депутатларының яисә Татарстан Республикасы Президентының

жирлек башлығын отставкага жибөрү турындагы инициативасын карау жирлек Советы тарафыннан тиешле мөрөжөгаты кертелгәннән соң бер ай эчендө башкарыла.

6. Жирлек Советының жирлек башлығын отставкага жибөрү турындагы карары, Өгөр аның өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

5. Жирлек Советының жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы карары жирлек Советы утырышында рәислек итүче депутат тарафыннан имзалана.

6. Жирлек Советы тарафыннан жирлек башлыгын отставкага жибөрү турында Карар кабул иткәндә һәм кабул иткәндә тәэмин ителергә тиеш:

1) тиешле утырышны үткөрү датасы һәм урыны турында алдан хәбәрнамә алу, шулай ук жирлек Советы депутатларының яисә Татарстан Республикасы Президентының мөрәжәгәте һәм жирлек Советының аны отставкага жибөрү турында карары проекты белән танышу;

2) аңа жирлек Советы депутатларына отставкага жибөрү өчен нигез булып торган шартлар буенча аңлатмалар бирү. В случае, если Глава Поселения не согласен с решением Совета Поселения об удалении его в отставку, он вправе в письменном виде изложить свое особое мнение.

7. Жирлек Советының жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы карары аны кабул иткән көннән биш көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга тиеш. Жирлек башлыгы аны отставкага жибөрү мәсьәләсе буенча язмача белдергән очракта, ул жирлек Советының күрсәтелгән карары белән бер үк вакытта бастырып чыгарылырга тиеш.

8. Жирлек Советы депутатларының яисә Татарстан Республикасы Президентының жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы инициативасы жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы мәсьәлә жирлек советы утырышын үткөргәннән соң ике айдан да иртәрәк кабат карауга чыгарылырга мөмкин.

Статья 50. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларга куела торган чикләүләр һәм бурычлар

1. Жирлек башлыгы, жирлек башлыгы урынбасары вазыйфасын биләүне дөгьвалаучы гражданныр һәм жирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларын биләүче затлар үзләренең керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук Татарстан Республикасының югары вазыйфаи затына (жирлек башлыгы урынбасары) һәм балигь булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирәләр (жирлек башлыгы урынбасары) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары) Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә.
2. Жирлек башлыгы, жирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларын башкаручы затларның керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр «Интернет» мәгълүмати - телекоммуникация челтәрендә Зеленодол муниципаль районы сайтында урнаштырыла һәм (яки) массакуләм мәгълүмат чараларын муниципаль хокукий актлар белән билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.

3. Керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында әлеге статьяның 1 өлеше нигезендә тапшырыла торган белешмәләрнең дәрәслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасының югары вазыйфаи заты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенәң югары башкарма органы житәкчесе) карары буенча гамәлгә ашырыла.
4. Жирлек башлыгы, жирлек башлыгы урынбасары вазыйфасын биләүче затның «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән бурычларны үтәмәү очрақларын, әлеге статьяның 3 өлеше нигезендә башкарылган тикшерү нәтижәсендә ачыкланганда дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затлар аларның керемнәренә", «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банқларында сәет (кәртеменәре) ачуны һәм сәетлары (кәртеменәре) булуны, акчаларын һәм кыйммәтләрен саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) файдалануны тью турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон белән Татарстан Республикасының иң югары вазыйфаи заты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенәң югары башкарма органы житәкчесе) вакытыннан алда туктату турында гариза белән мәрәжәгать итә Жирлек башлыгы вазыйфасын биләүче затның вәкаләтләрен жирлек башлыгы урынбасары, яисә аның башка дисциплинар жәзасын жирлек Советына, тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле яисә судка куллану.

ГЛАВА V. ЫШАНЫЧ ЮГАЛУ СӘБӘПЛӘ ЖИРЛЕКТӘ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРНЫ БИЛӘҮЧЕ ЗАТЛАРНЫ ЭШТӘН АЗАТ ИТҮ (ЭШТӘН АЗАТ ИТҮ)

Статья 51. Ышаныч югалу сәбәпле, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (эштән азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукий актларда каралган тәртиптә, ышанычны югалткан очрақта, эштән азат ителәргә (вазыйфадан азат ителәргә) тиеш:
- 1) кызыксынулар конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрмәү, аның ягы ул;
- 2) затның үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренәң) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мөгълүмат бирмәү яисә билгеле булмаган дәрәс яки тулы булмаган мөгълүматлар бирү;
- 3) затның Федераль законда билгеләнгән очрақлардан тыш, коммерцияле оешма идарәсе органы эшчәнлегендә түләүле катнашуы;
- 4) эшқуарлык эшчәнлеген лицом тарафыннан башқару;

5) затның идарә органнары, Попечительләр яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдәге структур бүлекчәләренең составына керүе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса.

1. Үзенә буйсынган затның шәхси мәнфәгатьләр каршылыгына китерә яки китерә ала торган, ышанычны югалтуга бәйләп рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) мөмкин булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат тарафыннан үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрелмәгән очракта.

Глава VI. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Статья 52. Жирлек башкарма комитеты – жирлекнең жирле үзидарә башкарма - боеру органы

1. Жирлекнең башкарма комитеты жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча әлеге Уставка һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен вәкаләтләргә ия булган жирле үзидарәнең башкарма - боеру органы булып тора.

2. Жирлек башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган булып тора. Оештыру структурасы, муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган буларак жирлек Башкарма Комитетының вәкаләтләре, функцияләре һәм эшчәнлек тәртибе, күрсәтелгән вәкаләтле органның вазыйфаи затлары исемлеген һәм аларның вәкаләтләрен билгеләү жирлекнең муниципаль хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

3. Авыл жирлеге башкарма комитетының рәсми атамасы – «Олы Карауҗа авыл жирлеге башкарма комитеты».

4. Жирлек башкарма комитеты жирлек Советына, жирлек халкына хисап тотты һәм контрольдә тотылды.

5. Авыл жирлеге башкарма комитеты юридик зат булып тора, мөһерә, үз исеме белән бланклары бар.

6. Жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итүгә тотылган чыгымнар Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

Статья 53. Башкарма комитет структурасы

1. Башкарма комитет структурасы жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек башкарма комитеты структурасына жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты жетәкчесе урынбасары, жирлек башкарма комитеты секретаре керә.

3. Жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә ярдәм итү, жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча аның компетенциясенә караган мәсьәләләргә хәл итү буенча бурычларны хәл итү өчен жирлек башлыгы карары белән жирлек башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка иҗтимагый (консультатив) Советлар төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән киңәшләр жирлек башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш жәмәгать башлангычларында алып барыла.

Статья 54. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты:

- 1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм бухгалтерия өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын төзи һәм карый, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзи, жирлекнең социаль-иқтисади үсеше стратегиясе проектын эшли;

- жирлек бюджетының үтөлешен тээмин итә, жирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясен тормышка ашыра;
- жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясе үтөлеше турында хисап эзерли;
- жирлекнең икътисадын һәм социаль өлкәсен характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм әлеге мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

2) муниципаль милек белән идарә итү, жирлек территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- муниципаль жирлектә булган мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын булдыру, алу, файдалану, боерык бирү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;
- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда, муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр эзерли һәм жирлек Советы килешүенә (раславына) кертә;
- жирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә предприятиеләр, оешмалар белән хезмәттәшлек итү турында шартнамәләр тәзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;
- жирлек советы билгеләгән тәртипкә туры китереп, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр оештыра, аларның эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тээмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен эшеннән азат итә;
- муниципаль ихтыяжларны тээмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алуны тээмин итә; бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмәләренә үтәүне финанс белән тээмин итә; жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль – мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү, жирлекнең үз матди һәм финанс чараларын кулланып башка эшләр башкаруга заказ бирә;

3) Жир һәм башка табигый ресурсларны куллану, әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә:

- муниципаль милектәге жирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;
- законда каралган тәртиптә жирлек территориясендәге жир кишәрлекләрен бирә һәм ала;
- экологик хәл турында халыкка хәбәр итә, әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

4) авыл хужалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хужалыгы производствосын үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыра;

5) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- жирлек Советына раслау өчен жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли, шулай ук жирлек Советына аларның үтөлеше турында хисаплар кертә;
- авыл халкын элемтә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тээмин итү өчен шартлар тудыра, базарлар һәм ярминкәләр оештыра;
- жирлектә яшәүчеләрнең массакуләм ял итү өчен шартлар тудыра һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны, шул исәптән гражданның су объектларына һәм аларның яр буйларына ирәкле үтеп керүен тээмин итүне оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;
- жирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, ташландык суларны агызуны, халыкны Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ягулык белән тәэмин итүне оештыра;

б) төзекләндерү һәм транспорт өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерып жыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;
- жирлек территориясен төзекләндерүне (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урамнарның исемнәре һәм йортларның номерлары булган күрсәткечләр куюны, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп) оештыра;
- адресларын объектларга бирә, адресларын үзгәртә, юкка чыгара, мәгълүматны Дәүләт адреслы реестрында урнаштыра;
- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра;

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү өлкәсендә:

- жирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;
- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судында жирле үзидарә хокукларын бозучы дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затлары, предприятие, учреждение, оешма актларына шикаять бирә;
- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәэмин итә;
- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыра;
- муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек депутатын чакыртып алу, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру ягыннан һәм матди - техник яктан тәэмин итүне гамәлгә ашыра;
- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларын, жирлек Советы депутатларын һөнәри эзерләүне һәм квалификацияләрен күтәрүне, шулай ук муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждение хезмәткәрләренә өстәмә һөнәри белем алуны оештыра;
- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыру, спорт, тамаша һәм башка массакуләм ижтимагий чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;
- жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклау һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

8) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләр өлкәсендә:

- жирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;
- жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спортны үстерү өчен шартлар тудыра, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыра;
- жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләр буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

9) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыра;
- дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын тиешле дәрәжәдә куллануны тәэмин итә һәм исәп-хисап алып бара;
- тапшырылган дәүләт вәкаләтләрән тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;
- жирлек Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыру өчен жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәэмин итә;

10) хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә:

- хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә муниципаль хокукий актлар кабул итә;
- хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә координация органнары оештыра;
- хокук бозуларга ярдәм итүче сәбәпләрне һәм шартларны бетерү буенча чаралар күрә;
- хокук бозуларны профилактикалауда катнашучы затларның муниципаль берәмлек территориясендә хезмәттәшлеген тәэмин итә;
- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 өлешенң 1, 7-10 пунктларында каралган профилактик йогынты рәвешләрендә хокук бозуларны профилактикалауны гамәлгә ашыра;
- хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә башка хокукларны гамәлгә ашыра;

11) башка вәкаләтләр:

- жирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукий, мәгълүмати, матди - техник һәм башкача тәэмин итүне гамәлгә ашыра;
- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;
- өлеге Уставның 7 статьясындагы 1 пунктының 4, 9 пунктларында каралган жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында гражданнырны жирлек өчен Ирекле эшләрне (шул исәптән кизү торуларны) үз теләге белән башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткөрүне оештыра;

Социаль эһәмиятле эшләргә махсус һөнәри эзерлек таләп итмәгән эшләр генә кертелергә мөмкин.

Социаль эһәмиятле эшләрне башкаруга жирлекнең балигы булган хезмәткә сәләтле халкы төп эштән яки уку вакытыннан бушка өч айга бер тапкыр гына жәлеп ителергә мөмкин. Шул ук вакытта социаль эһәмиятле эшләрнең озынлыгы дүрт сәгатәтән артып китә алмый.

- жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнар, өлеге Устав, жирлек Советы карарларыннан жирлек советы яки жирлекнең башка жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләрден тыш, башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

1. Жирлек башкарма комитеты жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә карамаган мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне башкара:

- жирлек музейлары булдыра;
- жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;
- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;
- жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйлә эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;
- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә миллиәтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;
- жирлек территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;
- муниципаль Янғын сагы булдыра;
- туризм үсеше өчен шартлар тудыра;
- кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә.
- инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре оештырган оешмаларга «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ярдәм күрсәтә;
- оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләүне үткәрүне оештыру өчен шартлар тудыра, шулай ук ведомство карамагындагы оешмалар житекчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтижеләрен куллану һәм оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтижеләре буенча ачылган кимчелекләрне бетерү буенча чаралар күрүне контрольдә тоту, федераль законнар нигезендә;
- гражданның торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирә.

Статья 55. Жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты һәм жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлек башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкара.
2. Жирлек советы һәм жирлек башкарма комитеты жирлекнең икътисади һәм социаль үсеш процесслары белән нәтижелә идарә итү максатыннан законнарда, әлеге уставта билгеләнгән формаларда һәм халык мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек советы һәм жирлек башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны кул куелганнан соң жиде көн эчендә бер-берсенә жибәрә.
4. Жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе буларак, жирлек Советына жирлек советының хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мәрәжәгать итәргә, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.
5. Жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара эшчәнлек тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Статья 56. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру яисә суд тәртибендә хәл ителә.

Статья 57. Муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган буларак жирлек башкарма комитеты вәкаләтләре

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган буларак жирлек башкарма комитеты:

- 1) жирлек территориясендә муниципаль контрольне оештыра һәм гамәлгә ашыра;
- 2) ул гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыра һәм гамәлгә ашыра;
- 3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшли. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;
- 4) Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан расланган эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәлелегенә мониторинг оештыра һәм үткәрә;
- 5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;

Глава VII. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

Статья 58. Жирлекнең ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе даими эшләүче тышкы муниципаль финанс тикшерүе органы булып тора, жирлек Советы тарафыннан төзелә һәм аңа хисап тотта.

Ревизия комиссиясе жирле үзидарә органы булып тора.

2. Жирлекнең Ревизия комиссиясен оештыру һәм эшчәнлек тәртибе «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең тикшерү-хисап органнары эшчәнлеген оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Жирлекнең Ревизия комиссиясе турында устав, нигезләмә, жирлек Советы карары һәм жирлекнең башка муниципаль хокукый актлары белән расланган. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә жирлекнең Ревизия комиссиясен оештыруны һәм эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Статья 59. Жирлек сайлау комиссиясе

1. Авыл жирлеге сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнары структурасына керми торган, жирлек Советы, Жирле референдум депутатларын сайлауларны эзерләү һәм үткөрү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү органы булып тора.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе жирлек Советы тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә төзелә.

3. Жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре срогы биш ел тәшкил итә.

4. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы булган 6 әгъза составында формалаша.

5. Жирлекнең сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлеген тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән жайга салына.

7. Жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре жирлек Советы мөрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча Зеленодольск муниципаль районы территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

Глава VIII. ЖИРЛЕКНЕҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӨНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЕ

Статья 60. Юридик зат хокукларына ия булган жирлекнең жирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек советына һәм жирлек башкарма комитетына юридик зат хокуклары бирелә.

Башкарма комитет органнарын юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алу өчен жирлек Советының тиешле органы муниципаль казна учреждениесе рәвешендә гамәлгә кую турындагы карары һәм жирлек Советы тарафыннан жирлек башкарма комитеты житәкчесе тәкъдиме буенча аның турында нигезләмәне раслау нигезләмәсе нигезләмә булып тора.

Статья 61. Жирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменән жирлек башлыгы милек һәм башка хокуклар һәм бурычлар сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычсыз чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары юридик зат хокукларына ия булган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

Статья 62. Жирле үзидарэ органнарын финанслау

1. Жирле үзидарэ органнары һәм жирлекнең муниципаль органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре исәбенә генә башкарыла.
2. Законда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарларында каралган очракларда жирлекнең жирле үзидарэ органнары эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

Глава IX. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНЫҢ ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘУЧЕ БАШКА ЗАТЛАРНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ

Статья 63. Жирлек башлығына һәм жирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

1. Жирлек башлығы һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

2. Жирлек башлығына, аның даими нигездә эшләүче урынбасарына, пенсиягә чыгу сәбәпле, бер тапкыр бирелә торган бүләкне түләү гарантияләне.

Бер тапкыр бирелә торган түләү шартлары, күләме һәм тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Әлеге пунктның беренче абзацында каралган Гарантия жирлек башлығы, аның даими нигездә эшләүче урынбасары вәкаләтләре туктатылган очракта, 35 статьяның 16 өлешендәге жиденче абзацында, 36 статьясындагы 6 өлешенә 2.1, 3, 6 - 8 пунктларында, 7.1 өлешендә, 5 - 7 пунктларында каралган нигезләрдә кулланылмый «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлеше, 73 статьясындагы 1 һәм 2 өлешләре.

Статья 64. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатына, жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашу, жирлек Советы йөкләмәләрен үтәү вакытында жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән күләмдә акчалата компенсация түләнә. Компенсация жирлектә уртача хезмәт хақы күләменнән исәпләп чыгарылган сәгатьлек түләүне, шулай ук закон нигезендә командировка чыгымнарын түләүне үз эченә ала.
2. Жирлек башлығы урынбасарына, жирлек башлығы вазыйфаларын башкарганда, әлеге Уставта каралган очракларда жирлек башлығы вазифаларын башкарганда, жирлек башлығының айлык акчалата түләвенә 90% күләмендә бүләк бирелә.
3. Жирлекнең Ревизия комиссиясе һәм сайлау комиссиясе әгъзаларына әлеге органнарның эшендә катнашу дәверендә законнар, жирлек Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

Статья 65. Жирлек башлығы, жирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыкларының, аларны жинаять яки административ жаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алуда, тентүдә, аларга карата башка жинаять - процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыннары, аларның багажлары, шәхси һәм шәхси эш урыннары депутатларына карата оператив-эзләү

чаралары үткөргөндө гарантиялөре хезмөт транспорт чаралары, алар кулланган элемтө чаралары, аларга караган документлар хатлары федераль законнар белән билгеләнө.

2. Федераль закон нигезендө жирлек Советы депутаты тавыш бирүдө белдерелгән фикер һәм жирлек башлығы статусына туры килө торган башка гамөллөр өчен, шул исәптән аның вөкалөтлөре срогы чыкканнан соң, жинаять яки административ жаваплылыкка тартыла алмый. Әлегө нигезләмө жирлек Советы депутаты тарафыннан гавами мыскыллау, яла ягу яки Федераль законда каралган башка хокук бозу очракларына кагылмый.

**Глава X. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ
ЗАТЛАРНЫҢ ЖАВАПЛЫЛЫҒЫ
ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ, АЛАРНЫҢ ЭШЧӘНЛЕГЕН КОНТРОЛЬДӘ ТОТУ ҺӘМ
КҮЗӘТҮ**

Статья 66. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының жаваплылығы

Жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары федераль законнар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

Статья 67. Ышаныч югалу сәбәпле, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (эштән азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә, ышанычны югалткан очракта, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:
 - 1) кызыксынулар конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрмәү, аның ягы ул;
 - 2) затның үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәү яки белә торып дәрәс булмаган яисә тулы булмаган мәгълүмат бирү;
 - 3) затның Федераль законда билгеләнгән очрактардан тыш, коммерцияле оешма идарәсе органы эшчәнлегендә түләүле катнашуы;
 - 4) эшкуарлык эшчәнлеген лицом тарафыннан башкару;
 - 5) затның идарә органнары, Попечительләр яки күзәтү советлары, чит илләрнең коммерциячел булмаган ялгыш оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдәге структур бүлекчәләре составына керүе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамә яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса.
2. Үзенә буйсынган затның шәхси мәнфәгатьләр каршылыгына китерә яки китерә ала торган, ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) мөмкин булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат тарафыннан үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрелмәгән очракта.

Статья 68. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылығы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының жаваплылыгы физик һәм юридик затлар алдында федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә башлана.

Статья 69. Жирлек Советы депутатларының халык алдында жаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыгының жаваплылыгы жирлек халкы алдында, хокукка каршы карарлар кабул итү яки суд тәртибендә расланган очракта, хокукка каршы гамәлләр кылу нәтижәсендә, халыкның ышанычын югалту нәтижәсендә килеп чыга.
2. Авыл халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставның 15 статьясында билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә жирлек халкы тарафыннан кире алынырга мөмкин.

Статья 70. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының дәүләт алдындагы жаваплылыгы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының дәүләт алдында жаваплылыгы тиешле суд карары нигезендә Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе (уставы), муниципаль берәмлек уставы бозылган очракта, шулай ук күрсәтелгән органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта килеп чыга.

Глава XI. МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАР

Статья 71. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасына керә:
 - 1) Жирлек Уставы;
 - 2) жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар;
 - 3) жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары;
 - 4) жирлек башлыгының, жирлек башкарма комитетының, әлеге Уставта каралган башка органнарның һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының норматив һәм башка хокукий актлары.
2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар әлеге уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирлек Уставына, әлеге Уставка, Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға һәм алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законнарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актка каршы килү рәхсәт ителми.

4. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлгә тиеш.

5. Гражданның, оешма житәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен федераль законнар һәм административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җавап бирәләр.

6. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарға, федераль законнарға һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, законнарға, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килгә тиеш түгел.

7. Муниципаль хокукый актлар яисә аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан, суд тарафыннан, ә жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә - тиешенчә Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы йә татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы тарафыннан туктатылырга мөмкин.

Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы Эшқуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән эшқуарларның хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы Вәкаләтле Вәкилнең тиешле күрсәтмәсен алган очракта кичекмәстән аны жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан туктатып тора. Бирелгән боерыкның үтәлеше турында жирлек башкарма комитеты яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшқуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә жирлек Советы карар кабул ителгән көннән алып өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

Статья 72. Гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә турыдан-туры асыл халкы референдумда белдерелгән гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән хәл итә.
2. Әгәр жирлектә яшәүчеләргә турыдан-туры теләк белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль хокукый акт, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты (референдумда кабул ителгән карарның үз көченә кәргән көненнән 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән вакыт өч айдан артып китә алмый.
3. Гражданның турыдан-туры ихтыяр белән игълан итү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен кирәк булган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу жирлек башлыгын кире алу, жирлек башкарма комитеты житәкчесен эштән азат итү яки жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

Статья 73. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләргә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актларны чыгаралар:
 - 1) Жирлек советы-жирлек Советы карарлары;

2)жирлек башлыгы-жирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары, Башкарма комитет карарлары һәм боерыклары;

2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары әлеге уставларга, аларның статусын билгели торган башка муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгаралар.

Статья 74. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук жирлекнең Ревизия комиссиясе алып бара ала.
2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга беркетелгән документларның исемлегенә һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.
3. Яшел Үзән шәһәр прокуроры гамәлдәге норматив хокукый актларны камилләштерү зарурлыгын гамәлгә ашыру барышында үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында жирлекнең жирле үзидарә органнарына закон чыгару инициативасы хокукына ия булган, үзгәрү, өстәмә ясау, муниципаль хокукый актларны кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.
4. Эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар проектлары Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары үткәрә торган жайлау йогынтысын бәяләргә тиеш.

Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектлары өчен артык вазыйфалар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә этәрә торган нигезләмәләренә, шулай ук эшқуарлык һәм инвестицияле эшчәнлек субъектларының һәм жирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләренә ачыклау максатларында үткәрелә.

Статья 75. Жирлек советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә, Жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләр, жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгын отставкага жиберү турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм аның федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы карарлары, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Жирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарын гамәлгә ашыруны күздә тоткан жирлек Советы карарлары жирлек Советы каравына бары тик жирлек башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы белән яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә жирлек Советына карар проекты тәкъдим ителгәннән соң утыз көн эчендә жирлекнең башкарма комитетына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарларына жирлек башлыгы тарафыннан өч көн эчендә кул куела һәм уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

Статья 76. Жирлекнең муниципаль хокукый актларын юкка чыгару һәм аларның гамәлләрен туктату

Жирлекнең муниципаль хокукый актлары жирлекнең жирле үзидарә органнары яисә тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә вазыйфаи

затлары тарафыннан туктатылырга мөмкин, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән очракта яисә күрсәтелгән органнарның яки вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеген үзгәрткәндә - жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан вәкаләтләренә тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару), шулай ук суд, жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны жайга салучы өлешендә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы (вәкаләтле вәкиле) (Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисе Ф.Х. Мөхәммәтшин һәм Татарстан Республикасы юстиция министры М. М. Корманов керде. статусы турында " Татарстан Республикасы Законына 1 нче кушымта) тасвирлаудан гыйбарәт.

Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы Эшкурлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән эшкурларның хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы Вәкаләтле Вәкилнең тиешле күрсәтмәсен алган очракта кичекмәстән аны жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан туктатып тора. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкурлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә-өч көн эчендә, ә жирле үзидарәнең вәкиллекле органнарына карар кабул ителгән көннән алып өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиешләр.

Статья 77. Жирлек башлыгының хокукый актлары

Жирлек башлыгы законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук жирлекнең жирле өһәмияттәге мәсьәләләре һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр, шулай ук жирлекнең башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

Жирлек башлыгы " Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында «2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

Статья 78. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка игълан итү) һәм үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары авыл жирлегә башлыгы имзалаган көннән 10 көн узгач үз көченә керә.

Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, актлар үзләре башкача билгеләнмәгәндә, үзләре кул куйган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждән хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, муниципаль берәмлек гамәлгә куючы оешмаларның хокукый статусын, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләрне билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка игълан ителгәннән) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, имзаланган датасы (жирлек Советы кабул иткән хокукый актлар өчен – шулай ук жирлек Советы

тарафыннан кабул ителгән хокукий актлар өчен), теркәү номеры, хокукий актка кул куйган вазыйфаи зат исеме булырга тиеш.

5. Жирлек Советының жирлек бюджеты турында, аның үтәләше турында хисап, жирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы кабул иткән башка норматив хокукий актлар, муниципаль хокукий актлардан яисә федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләрдән тыш, ун көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.
6. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек Советы депутатын чакыртып алу, чикләргә үзгәртү, жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, жирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасарын билгеләү һәм законнар нигезендә башка актлар билгеләү турында норматив булмаган хокукий актлар чыгарылырга тиеш.
7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәҗбүри булмаган рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) булган норматив булмаган муниципаль хокукий актлар аларны бастырган органнар яисә жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (игълан ителергә) мөмкин.
8. Бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукий актның реквизитлары күрсәтелә.
9. Муниципаль хокукий актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) аша башкарыла:
 - авыл халкына, шул исәптән махсус басма рәвешендә хокукий акт текстының үзәкләштерелгән тәртиптә таратылуы (таратылуы) ;
 - авыл жирлеге территориясендә махсус мәгълүмат стендларында хокукий акт текстын урнаштыру өчен түбәндәге адреслар бар: Олы Караужа авылы, Күпер урамы, 23, Олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26.
 - «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында " хокукий акт текстын урнаштыру (<http://pravo.tatarstan.ru>).

10. Муниципаль хокукий актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) тиешле актны игълан итү датасы күрсәтелергә тиеш, алар актның тарату (тарату) башлану датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

11. Жирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукий статусын билгели торган кеше һәм граждандар хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукий актлар жирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы норматив хокукий актларының бердәм банкына законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм сроктарда кертү өчен Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына җибәрелә.

Глава XII. МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТ

Статья 79. Муниципаль хезмәтне җайга салу

Муниципаль хезмәтнең муниципаль вазыйфаларына карата таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын, муниципаль хезмәтнең узу шартларын һәм тәртибен кертәп, муниципаль хезмәтне хокукий жайга салу федераль закон белән, шулай ук аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законы, әлеге устав һәм жирлекнең башка муниципаль хокукий актлары белән гамәлгә ашырыла.

Статья 80. Муниципаль хезмәт вазыйфалары

1. Муниципаль хезмәт вазыйфасы - жирле үзидарә органында, жирлекнең сайлау комиссиясе аппаратында, әлеге Устав нигезендә, жирле үзидарә органының, жирлекнең сайлау комиссиясенең яисә муниципаль вазыйфаны биләүче затның вәкаләтләрен үтәүне тәэмин итү бурычларының билгеләнгән даирәсе нигезендә барлыкка килә торган вазыйфа.
2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары жирлек башлыгы тәкъдиме белән Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә Татарстан Республикасы законы белән раслана.
3. Жирле үзидарә органының, сайлау комиссиясе аппаратының штат расписаниесен төзегәндә һәм раслаганда Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестрында каралган муниципаль хезмәт вазыйфаларының иң яңалыклары файдаланыла.

Статья 81. Муниципаль хезмәт

1. Жирлекнең муниципаль хезмәте-хезмәт килешүе (контракт) тәзү юлы белән алыштырыла торган муниципаль хезмәт вазыйфаларында даими нигездә гамәлгә ашырыла торган гражданның һөнәри эшчәнлегә.
2. Муниципаль хезмәткәр өчен яллаучы вәкаләтләрен жирлек башлыгы, жирле үзидарә органы житәкчесе, жирлек сайлау комиссиясе рәисе яисә яллаучы вәкиле вазыйфаларын башкарырга вәкаләтле яллаучы вәкиле башкара торган муниципаль берәмлек муниципаль хезмәткәр өчен яллаучы вәкиле башкара.
3. Тиешле муниципаль хезмәт вазыйфаларына һәм Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларына квалификация таләпләрен исәпкә алып жирлекнең муниципаль хезмәте һәм Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте вазыйфалары нисбәте Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.
4. Жирлекнең муниципаль хезмәте Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар, Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актлары, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актлары, жирлекнең муниципаль хезмәте турында жирлек Советы карары белән раслана торган әлеге Устав һәм нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырыла. Муниципаль хезмәткәрләргә «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләр белән хезмәт турында Россия Федерациясе законнарының гамәлдә булуы кагыла.
5. Жирлекнең муниципаль хезмәте белән идарә итү жирлек башкарма комитеты житәкчесе һәм (яки) жирлек башкарма комитетының вәкаләтле вазыйфаи заты тарафыннан башкарыла.
6. Жирлекнең муниципаль хезмәтен финанслау жирлек бюджеты акчалары хисабына башкарыла.

Статья 82. Муниципаль хезмәткәр

1. Муниципаль хезмәткәр булып 18 яшькә житкән, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең муниципаль хезмәте вазыйфаларын жирлек бюджеты акчалары хисабына түләп торган акчалата тоту өчен башкаручы граждан тора.

2. Жирле үзидарэ органнары, жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген техник яктан тээмин итү вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмэт вазыйфаларын биләмиләр һәм муниципаль хезмәткәрләр булып тормыйлар.

Статья 83. Муниципаль хезмәткәрнең хокуклары

1. Муниципаль хезмәткәр хокуклары:

- 1) муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфалары буенча аның хокукларын һәм бурычларын билгели торган документлар белән, вазыйфа йөкләмәләрен үтәүнең сыйфатын бәяләү критерийлары һәм хезмәт буенча алга бару шартлары белән таныштыру;
- 2) вазыйфа йөкләмәләрен үтәү өчен кирәкле оештыру-техник шартларны тээмин итү;
- 3) хезмәт өчен түләү һәм хезмәт законнары, Муниципаль хезмәт турындагы законнар һәм хезмәт килешүе (контракт) нигезендә башка түләүләр;
- 4) эш вакытының нормаль озынлыгын билгеләү, ял көннәре һәм эшләми торган бәйрәм көннәре биерү, шулай ук ел саен түләү торган ял;
- 5) билгеләнгән тәртиптә вазыйфа йөкләмәләрен үтәү өчен кирәкле мәгълүмат һәм материаллар алу, шулай ук жирлекнең сайлау комиссиясе, жирле үзидарэ органы эшчәнлеген камилләштерү турында тәкъдимнәр керту ;
- 6) үз инициативасы буенча муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфасын биләүгә конкурста катнашу;
- 7) муниципаль хокукый акт нигезендә жирле бюджет акчалары исәбеннән өстәмә һөнәри белем алу;
- 8) шәхси мәгълүматны саклау;
- 9) үзенең шәхси эшенең барлык материаллары, һөнәри эшчәнлек турындагы фикерләр һәм башка документлар белән таныштыру, шулай ук шәхси эшене аның язма аңлатмаларын жәлеп итү;
- 10) берләшү, шул исәптән профессиональ союзлар төзү хокукын, аларның хокукларын, социаль-иқтисады һәм профессиональ мәнфәгатьләрен яклау өчен;
- 11) хезмәт законнары нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен карау, муниципаль хезмәттә үз хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, шул исәптән аларны судка шикаять биерү;
- 12) Россия Федерациясе законнары нигезендә пенсия белән тээмин итү. Муниципальный служащий, за исключением муниципального служащего, замещающего должность Руководителя Исполнительного комитета по контракту, вправе с предварительным письменным уведомлением представителя нанимателя выполнять иную оплачиваемую работу, если это не повлечет за собой конфликт интересов и если иное не предусмотрено Федеральным законом от 2 марта 2007 года № 25-ФЗ «О муниципальной службе в Российской Федерации».

Статья 84. Муниципаль хезмәткәрнең хезмәт тәртибенә таләпләр

1. Муниципаль хезмәткәр бурычлары:

- 1) вазыйфа йөкләмәләрен намус белән, югары профессиональ дәрәжәдә башкару;
- 2) Барлык физик һәм юридик затларга һәм оешмаларга тигез, гадел мөнәсәбәт тээмин итү, нинди дә булса Ижтимагый яки дини берләшмәләргә, һөнәри яки социаль төркемнәргә, гражданнырга һәм оешмаларга өстенлек бирмәү, мондый берләшмәләргә, төркемнәргә, оешмаларга һәм гражданнырга карата битарафлык булдырмау;
- 3) вазыйфа йөкләмәләрен намуслы башкаруга комачаулый торган нинди дә булса шәхси, мөлкәт (финанс) һәм башка мәнфәгатьләренә йогынтысы белән бәйле гамәлләр кылмаска;
- 4) сәяси партияләр, башка ижтимагый һәм дини берләшмәләр һәм башка оешмалар карарларының профессиональ хезмәт эшчәнлегенә йогынты ясау мөмкинлеген исәпкә алмаган нейтральлекне сакларга;
- 5) гражданныр белән эш итүдә корректлык күрсәтү;
- 6) Россия Федерациясе халыкларының әхлакый горейф-гадәтләренә һәм традицияләренә хөрмәт күрсәтү;
- 7) төрле этник һәм социаль төркемнәренә, шулай ук конфессияләренә мәдәни һәм башка

үзенчәлекләрен исәпкә алыгыз;

8) милләтара һәм конфессияара татулыкка ярдәм итү;

9) аның абруена яки муниципаль орган абруена зыян китерә алган конфликтлы ситуацияләргә юл куймаска.

2. Җитәкче булган муниципаль хезмәткәр муниципаль хезмәткәрләргә сәяси партияләргә, башка иҗтимагый һәм дини берләшмәләргә эшчәнлегендә катнашырга мәҗбүр итү очракларына юл куймаска тиеш;

Статья 85. Муниципаль хезмәткәр вазыйфалары

1. Муниципаль хезмәткәр бурычлы:

- 1) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларын, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, әлеге Уставны һәм башка муниципаль хокукый актларны үтәргә һәм аларның үтәлешен тәмин итәргә;
- 2) вазыйфа инструкциясе нигезендә вазыйфа йөкләмәләрен башкару;
- 3) кеше һәм граждан хокукларын, иреген һәм законлы мәнфәгатьләрен, нинди расага, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәтенә һәм башка шартларга карамастан, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәгәндә үтәргә;
- 4) жирле үзидарә органында, жирлек сайлау комиссиясе аппаратында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләрен, вазыйфа инструкциясен, хезмәт мәгълүматы белән эшләр тәртибен үтәргә;
- 5) эш бурычларын тиешенчә башкару өчен кирәкле квалификация дәрәжәсен саклагыз;
- 6) дәүләт һәм федераль законнар белән саклана торган серне тәшкил итүче мәгълүматларны, шулай ук вазыйфаи бурычларны үтәүгә бәйле рәвештә аңа билгеле булган белешмәләргә, шул исәптән гражданның шәхси тормышына һәм сәламәтлегенә кагылышлы яисә аларның намусына һәм абруена кагылуы белешмәләргә таратмаска;
- 7) дәүләт һәм муниципаль милекне, шул исәптән үзенә вазыйфа йөкләмәләрен үтәү өчен бирелгән мөлкәтне сакларга;
- 8) үзгә һәм гаилә әгъзалары турында Россия Федерациясе законнарында каралган белешмәләргә билгеләнгән тәртиптә тапшырырга;
- 9) Россия Федерациясе гражданыннан чыккан көнне Россия Федерациясе гражданыннан чыгу яки чит дәүләт гражданын алу көнендә чит дәүләт гражданын алу турында яллаучы вәкиленә хәбәр итәргә;
- 10) кеше һәм граждан хокукларын, иреген һәм законлы мәнфәгатьләрен, нинди расага, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәтенә һәм башка шартларга карамастан, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәгәндә үтәргә;
- 11) «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә үтәргә, бурычларны үтәргә, тыюларны бозмаска;
- 12) вазыйфа йөкләмәләрен үтәгәндә шәхси кызыксыну турында турыдан-туры начальнигыгызга язма формада хәбәр итү, бу мәнфәгатьләр каршылыгына китерергә мөмкин, һәм мондый конфликтны булдырмау өчен чаралар күрергә;
- 13) «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә мәгълүмат урнаштыру турында мәгълүмат тапшырырга тиеш. «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә мәгълүмат урнаштыру турындагы мәгълүматларны тапшыру «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законның 15.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль хезмәткәр үзенә күрсәтмәне үтәргә хокуксыз.

Статья 86. Керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында мәгълүмат бирү

1. Муниципаль хезмәткәрләр эшкә алуы вәкиленә (эш бирүчегә) үзләренең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр бирергә бурычлы. Күрсәтелгән белешмәләр Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәрләре тарафыннан керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр бирү өчен билгеләнгән тәртиптә, срокларда һәм форма буенча

тапшырыла.

2. Үз чыгымнары, шулай ук ире (хатыны) һәм балигы булмаган балалары чыгымнары турында Россия Федерациясе субъектлары дәүләт граждан хезмәткәрләре тарафыннан керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр бирү өчен билгеләнгән тәртиптә һәм рәвешендә мәгълүмат бирергә тиешле вазыйфалар исемлегенә кертелгән муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәр үз чыгымнары, шулай ук үз хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының чыгымнары турында белешмәләр бирергә бурычлы.
3. Муниципаль хезмәткәр, аның ире (хатыны) һәм балигы булмаган балалары чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» Федераль законда, Россия Федерациясе Президентының норматив хокукый актларында, законнарда һәм башка Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары, муниципаль хокукый актлар.
4. Муниципаль хезмәткәрләргә үзләренең керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәү мәжбүри булган очракта, яисә андый мәгълүматлар тапшырылмаган яисә тулы булмаган белешмәләргә белә торып бирү муниципаль хезмәткәрне муниципаль хезмәттән азат итүгә китерә торган хокук бозу булып тора.

Статья 87. Муниципаль хезмәт белән бәйлә чикләүләр һәм тыюлар

1. Граждан муниципаль хезмәткә кабул ителә алмый, ә муниципаль хезмәткәр бу очракта муниципаль хезмәттә була алмый:

- 1) аны законлы көченә кергән сәләтсез яки чикләнгән суд карары белән тану;
- 2) законлы көченә кергән суд карары буенча муниципаль хезмәт вазыйфаларын үтәү мөмкинлеген кире кага торган жәзага хөкем итү;
- 3) дәүләт һәм башка федераль законнар белән саклана торган серне тәшкит итүче белешмәләргә кертүне рәсмиләштерү процедурасын узудан баш тарту, әгәр гражданин аны биләүне дөгьвалый торган муниципаль хезмәт вазыйфалары яисә муниципаль хезмәткәрләр били торган муниципаль хезмәт вазыйфалары буенча мондый мәгълүматлардан файдалануга бәйлә булса;
- 4) муниципаль хезмәткә керүгә яки аны узуга комачаулаучы һәм медицина учреждениесе бәяләмәсе белән расланган авыруның булуы. Диспансерлаштыруны узуга тәртибе, мондый авырулар исемлегә һәм медицина учреждениесе бәяләмәсе формасы Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләтле башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан билгеләнә;
- 5) муниципаль берәмлек башлыгы белән, әгәр муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү бу вазыйфаи затка турыдан-туры буйсыну яки контрольлек белән бәйлә булса яки муниципаль хезмәткәр белән турыдан-туры бәйлә булса, жирле администрацияне житәкли торган якин туганлык яисә туганлык (ата-аналар, ир белән хатын, бертуган, апалар, шулай ук бертуган апалар, әти-әниләр, ир белән хатынның балалары һәм балаларның ирләре) яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү аларның берсенә буйсыну яки контроль булу икенчесенә;
- 6) Россия Федерациясе гражданилыгын туктату, чит дәүләт гражданилыгын туктату - Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил граждани муниципаль хезмәттә булырга, аларга чит дәүләт гражданилыгын алырга яисә аларга яшәү өчен төр яисә Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашмый торган чит дәүләт территориясендә Россия Федерациясе гражданинының даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ алырга хокукы, шулар нигезендә чит дәүләт гражданилыгы булган Россия Федерациясе граждани, муниципаль хезмәттә булырга хокукы;
- 7) чит Дәүләт (чит дәүләтләр) гражданилыгы булу, муниципаль хезмәткәр Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә катнашучы чит дәүләт гражданины булган очрактардан тыш, чит ил граждани, аның нигезендә чит ил граждани муниципаль хезмәттә булырга хокукы;
- 8) муниципаль хезмәткә кергәндә ялган документлар яки белә торып ялган мәгълүматлар бирү;
- 9) «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» Федераль законда, «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка законнар белән каралган белешмәләрне тапшырмау яки муниципаль хезмәткә кергәндә белә торып дәрәс яки тулы булмаган мәгълүматлар бирү.

2. Муниципаль хезмэт узу сәбәплә муниципаль хезмәткәркә тыела:

1) очракта муниципаль хезмәт вазыйфасын биләргә:

а) Россия Федерациясе дәүләт вазыйфасына йә Россия Федерациясе субъекты дәүләт вазыйфасына сайлап кую яисә билгеләп кую, шулай ук дәүләт хезмәте вазыйфасына билгеләп куелган очракта;

б) муниципаль вазыйфага сайлау яки билгеләү;

в) һөнәри берлек органында, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органында түләүле сайланулы вазыйфага сайлануга:

2) шәхси яисә ышанычлы затлар аша эшқуарлык эшчәнлегә белән шөгильләнергә, коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга (сәяси партия белән идарә итүдә катнашудан тыш; съездда (конференциядә) яки башка ижтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, бакча, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларының гомуми жылышында, күчәмсез милек милекчеләре ширкәтендә катнашырга; күрсәтелгән коммерцияле булмаган оешмалар (сәяси партиядән тыш) белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу яки аларның коллегиаль идарә органнары составына муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә яллаучы (эш бирүче) вәкиле рәхсәте белән керү, федераль законнарда каралган очраклардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу Россия Федерациясе законнары нигезендә жирле үзидарә органы исемнән гамәлгә ашырылган очраклардан тыш;

3) жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясендә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче йә федераль законнарда башкасы каралмаган булса, аңа турыдан-туры буйсынган яки контрольдә тотылган өченче затлар эшләре буенча адвокат яисә вәкил булырга;

4) вазыйфаи хәленә бәйлә яисә вазыйфаи бурычларны үтәү белән бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) алырга. Беркетмә чаралары, хезмәт командировкалары һәм башка рәсми чаралар белән бәйлә рәвештә муниципаль хезмәткәрләргә бирелгән бүләкләр муниципаль милек дип таныла һәм акты буенча муниципаль хезмәткәрләргә, Россия Федерациясе Граждан кодексы белән билгеләнгән очраклардан тыш, муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче муниципаль берәмлек сайлау комиссиясенә тапшырыла. Беркетмә чарасы, хезмәт командировкасы яки башка рәсми чара белән бәйлә рәвештә ул алган бүләкне тапшырган муниципаль хезмәткәр аны Россия Федерациясенәң норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә сатып ала ала;

5) физик һәм юридик затлар акчалары хисабына, жирле үзидарә органының бер-берсенә муниципаль берәмлекләренә сайлау комиссияләре, шулай ук чит дәүләтләренә дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, халыкара һәм чит ил коммерциячел булмаган оешмалар белән үзара нигездә гамәлгә ашырыла торган командировкалардан тыш, командировкаларга барырга;

6) вазыйфа йөкләмәләрен үтәүгә бәйлә булмаган максатларда матди - техник, финанс һәм башка тәмин итү чараларын, башка муниципаль мөлкәтне кулланырга;

7) муниципаль хезмәт белән бәйлә булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә федераль законнар нигезендә кертелгән белешмәләренә яисә вазыйфаи бурычларны үтәүгә бәйлә рәвештә үзенә таныш булган хезмәт мәгълүматларын таратырга яки кулланырга;

8) жирле үзидарә органы, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясе һәм аларның житәкчеләре эшчәнлегенә карата, әгәр бу аның вазыйфаи бурычларына кермәсә, халык алдында белдерүләр, хөкемнәр һәм бәяләүләр кертәргә, шул исәптән массакуләм мәгълүмат чараларында да;

9) муниципаль берәмлек башлыкларының язма рәхсәтеннән башка чит илләр, халыкара оешмалардан, шулай ук сәяси партияләрдән, башка ижтимагый берләшмәләрдән һәм дини берләшмәләрдән тыш, мактаулы һәм махсус исемнәр кабул итәргә, Әгәр аның

вазыйфаи бурычларына элеге оешмалар һәм берләшмәләр белән хезмәттәшлек керә икән;

- 10) сайлау алды агитациясе, шулай ук референдум мәсьәләләре буенча агитация өчен вазыйфаи хәлнең өстенлекләрен файдаланырга;
- 11) үз вазыйфаи хәлен сәяси партияләр, дини һәм башка иҗтимагый берләшмәләр мөнфәгатьләрендә кулланырга, шулай ук күрсәтелгән берләшмәләргә муниципаль хезмәткәр буларак мөнәсәбәт белдерергә;
- 12) жирле үзидарә органнарында, сәяси партияләр, дини һәм башка иҗтимагый берләшмәләр структурасының бүтән муниципаль органнарында (һөнәри берлекләрдән, шулай ук ветеран һәм иҗтимагый үзешчәнлек органнарыннан тыш) булдыру яки элеге структураларны булдыруга булышлык итү;
- 13) хезмәт бәхәсен җайга салу максатларында вазыйфаи бурычларны үтәүне туктатырга;
- 14) идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган башка органнарның структур бүлекчәләре составына керергә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;
- 15) яллаучы (эш бирүче) вәкиленең чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданды булмаган затлар акчалары исәбеннән финанслана торган түләүле эшчәнлек белән язма рәхсәтәннән башка шөгыльләнәргә, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.

3. Муниципаль хезмәттән киткәннән соң гражданин оешмалар яисә физик затлар мөнфәгатьләрендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә яисә вазифаи бурычларын үтәү белән бәйлә рәвештә үзенә таныш булган хезмәт мәгълүматларын таратырга яки файдаланырга хокукы түгел.

4. Россия норматив хокукый актларында билгеләнгән вазыйфалар исемлегенә кертелгән муниципаль хезмәт вазыйфасын биләгән граждан- муниципаль хезмәттән азат ителгәннән соң ике ел дәвамында, хезмәт шартнамәсе шартларында оешмадагы вазифаларны биләргә һәм (яисә) элеге оешмада, федераль законнарда каралган очракларда, әгәр элеге оешма муниципаль (административ) идарәсенә аерым функцияләре муниципаль хезмәткәрнең вазыйфа (хезмәт) бурычларына кергән булса, хезмәт тәртибенә таләпләргә үтәү буенча тиешле комиссия рәхсәтәннән башка, граждан-хокукый шартнамә шартларында эш башкарырга хокуксыз мөнфәгатьләр конфликтын җайга салу һәм муниципаль хезмәткәрләр каршылыгын җайга салу, ул Россия Федерациясенә норматив хокукый актлары белән билгеләнә торган тәртиптә бирелә.

Статья 88. Чикләүләргә һәм тыюларны үтәмәгән, мөнфәгатьләр конфликтын булдырмау яки җайга салу таләпләрен үтәмәгән һәм коррупциягә каршы тору максатларында билгеләнгән бурычларны үтәмәгән өчен түләү

Муниципаль хезмәткәрләргә «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы федераль закон, «Коррупциягә һәм башка федераль законнарда каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273 - ФЗ номерлы федераль закон белән коррупциягә каршы көрәш максатларында билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны, мөнфәгатьләр конфликтын булдырмау яки җайга салу турында таләпләргә үтәмәгән һәм коррупциягә каршы тору максатларында билгеләнгән бурычларны үтәмәгән өчен» Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында " 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә түләттерү күздә тотыла.

Статья 89. Муниципаль хезмәткәр акчасы

1. Муниципаль хезмәткәрнең акчалата эчтәлегә муниципаль хезмәткәр вазыйфаи - окладынан (алга таба - вазыйфаи оклад) нигезендә, шулай ук Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән айлык һәм башка өстәмә түләүләрдән тора.

2. Хезмәт хакы күләме, шулай ук айлык һәм башка өстәмә түләүләр күләме һәм аларны гамәлгә ашыру тәртибе Россия Федерациясе законнары һәм законнары нигезендә

чыгарыла торган жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

3. Әгәр жирлеккә федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә бюджет тәэминатын тигезләү максатларында дотацияләр бирелсә, муниципаль хезмәткәрләрнең хезмәт хакы күләме Татарстан Республикасы Законнда каралган иң чик нормативлар нигезендә билгеләнә.

Статья 90. Муниципаль хезмәткәр өчен гарантияләр

1. Муниципаль хезмәткәргә гарантия бирелә:

1) вазыйфаи инструкция нигезендә вазыйфа йөкләмәләрен үтәүне тәэмин итүче эш шартлары;

2) акчалата ярдәмне үз вакытында һәм тулы күләмдә алу хокукы;

3) эш вакытының нормаль озынлыгын билгеләү, ял көннәре һәм эшләми торган бәйрәм көннәре бирү, шулай ук еллык түләүле ял;

4) муниципаль хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына медицина ярдәме күрсәтү, шул исәптән муниципаль хезмәткәр пенсиягә чыкканнан соң;

5) тиешле еллар эшләгән өчен һәм инвалидлыкка бәйле рәвештә пенсия белән тәэмин итү, шулай ук вазыйфаи бурычларын үтәгәндә һәм үтәлгәндә муниципаль хезмәткәрнең гаилә әгъзаларын пенсия белән тәэмин итү;

6) вазыйфа йөкләмәләрен башкаруга бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрнең сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә зыян китергән очракта мәжбүри дөүләт иминияте;

7) муниципаль хезмәт узу чорында яисә аны туктатканнан соң хезмәткә сәләтлеләгән югалткан яисә авырып китү очрагына мәжбүри социаль иминиятләштерү, ләкин аларның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә килеп баскан;

8) муниципаль хезмәткәрне һәм аның гаилә әгъзаларын көчлөүдән, янаулардан, федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда вазыйфа йөкләмәләрен үтәүгә бәйле башка хокуксыз гамәлләрдән саклау;

9) жирлектә муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә, законнарда билгеләнгән очракларда акчалата эчтәлеген саклап, жирлек бюджеты акчалары исәбеннән өстәмә һөнәри белем алу;

10) Россия Федерациясә Хезмәт Кодексында, Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасының муниципаль хезмәт турындагы законнарында, жирлекнең муниципаль хокукый актларында каралган гарантияләрдән тыш, пенсиягә чыгуга бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган бүләкләү дә өстәмә гарантияләне. Күрсәтелгән гарантияне түләү шартлары, күләме һәм тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

1. Муниципаль хезмәткәргә законнар нигезендә, жирлектә муниципаль хезмәт турында Нигезләмә нигезендә хезмәт командировкалары, муниципаль хезмәткә кабул итү, муниципаль хезмәтнең башка вазыйфасына күчерү, муниципаль хезмәткә күчерү, башка жирлеккә күчерү белән бәйле чыгымнар каплана һәм башка компенсацияләр бирелә, шулай ук шуның белән бәйле транспорт чыгымнары һәм торак өчен түләү чыгымнары каплана.

2. Муниципаль хезмәткәргә муниципаль хезмәт күрсәтү шартларына карап хезмәт транспорты яки хезмәт транспорты бирелә

жирлектә муниципаль хезмәт турындагы положениедә билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә шәхси транспортны хезмәт максатларында файдалануга бәйле чыгымнар каплана.

3. Муниципаль хезмәткәрләргә шулай ук оешманы бетерүгә, оешма хезмәткәрләре санын яки штатын кыскартуга бәйле рәвештә хезмәткәрләр өчен хезмәт законнары белән билгеләнгән башка гарантияләр бирелә.

4. Муниципаль хезмәткәрләргә гарантияләр бирү белән бәйле чыгымнар, әгәр федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында башкасы каралмаган булса, жирлек бюджеты хисабына башкарыла.

Глава XIII. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

Статья 91. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектәге мөлкәт, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең гаять зур хокуклары тәшкил итә.

Статья 92. Жирлекнең муниципаль мөлкәте

Жирлек милкендәге муниципаль милек исемлеге «Россия Федерациясендә жирле

үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон белән билгеләнә. Жирлекнең муниципаль мөлкәтенә ия булу, файдалану, алар белән эш итү, муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр, хужалык жәмгыятьләре оештыру гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 93. Жирлекнең муниципаль милеген хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары жирлек Советы карарлары белән федераль законнар нигезендә билгеләнә.
2. Муниципаль милектән файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән табыш жирлек бюджетына керә.

Статья 94. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Муниципаль берәмлек әлеге устав белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятие һәм учреждениеләрне булдырырга, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыру өчен муниципальгә жәмгыятьләренә төзүдә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.
2. Жирле үзидарә органнары жирлек исемненән муниципаль учреждениеләр йөкләмәләре буенча субсидиар жавап бирәләр һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә аларның үтөлешен тәэмин итәләр.

Статья 95. Жирле үзидарэ органнарының муниципаль милектэ булмаган предприятиелэр, учреждениелэр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләр

Жирлекнең жирле үзидарэ органнарының муниципаль милектэ булмаган предприятиелэр, учреждениелэр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләр, әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән башкача билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

Глава XIV. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

Статья 96. Жирлек Бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.
2. Жирлек бюджеты жирлек Советының норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Жирлек бюджетында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирле үзидарэ органнары вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга жибәрелә торган керемнәр һәм жирлекнең федераль законнары һәм законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән жирле үзидарэ органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм жирлек бюджетының тиешле чыгымнары исәбеннән гамәлгә ашырыла торган субвенцияләр аерым карала.
4. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә жирлекнең бюджеты үтөлеше турында Федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына хисап тапшыралар.

Статья 97. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтөлешен контрольдә тоту жирле үзидарэ органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.
2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек бюджеты раслануы турында жирлек советы карары, аның үтөлеше турында еллык хисап, жирлек бюджеты үтөлеше турында квартал саен белешмәләр, жирле үзидарэ органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны, алар хезмәтенә түләү өчен фактик чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.
3. Жирле салымнар турында муниципаль хокукый актларга, Россия Федерациясе бюджет системасының бюджет керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган жирлек Советының муниципаль хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында жирлек Советының муниципаль хокукый актлары Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турындагы карар проектын жирлек Советына керткән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш..
4. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чорына) төзелә һәм раслана.
5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.
6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты жирлек башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә

билгелэнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектының төзүгә нигезләнә:

- 1) Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгеләүче Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниясенә юллаганы нигезләмәләре;
- 2) Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юллаганы;
- 3) жирлекнең бюджет сәясәтенә төп юнәлешләре һәм жирлекнең салым сәясәтенә төп юнәлешләре;
- 4) жирлекнең социаль икътисади үсеш фаразы;
- 5) озак сроклы чорга жирлекнең бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразын үзгәртү проекты);
- 6) жирлекнең муниципаль программалары (муниципаль программалар проектлары, әлеге программаларны үзгәртү проектлары).»;

В решении о бюджете поселения на очередной финансовый год и плановый период должны содержаться основные характеристики бюджета, к которым относятся общий объем доходов бюджета, общий объем расходов, дефицит бюджета.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарда, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында, Россия Федерациясе бюджет законнарында билгеләнмәгән очракта, керемнәрне бүлү нормативлары, шулай ук жирлек бюджеты керемнәренә группалар һәм кодлар, керемнәр төре буенча фаразлана торган күләмнәре булырга тиеш;

9. Жирлек бюджеты карары белән билгеләнә:

жирлек бюджеты керемнәренә Баш администраторлары Исемлегә;

жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының Баш администраторлары

Исемлегә;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына чыгымнар ведомство структурасында бюджет ассигнованиеләрен бюджет чыгымнары классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм төрләре буенча бүлү;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлдерелгән бюджет ассигнованиеләренә гомуми күләме;

башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

жирлек бюджетының беренче елга шартлы рәвештә раслана торган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме жирлек бюджеты чыгымнарының 2,5 процентыннан да ким булмаган күләмдә, икенче елга план чорына жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменә 5 проценты күләмдә;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында билгеләнгән жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

муниципаль эчке бурычның иң югары чиге елның 1 гыйнварына, Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елыннан соң килә, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиген күрсәтеп;

жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче ел параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Жирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турында карар проекты расланган план чоры бюджеты күрсәткечләрен ачыкый һәм төзелә торган бюджетның икенче елы күрсәткечләрен раслай.

Жирлек бюджеты расланган план чоры параметрларын төгәлләштерү күздә

тотыла:

- 1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджеты турында карар проектын карау предметы булган күрсәткечләрне төгәлләштерү;
- 2) жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләр артыру яки киметүне раслау йә аңа жирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яисә) чыгымнары төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертү.

11. Жирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта жирлек Советына тапшырыла:

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының үткән чорында жирлекнең социаль-иқтисади үсешенең башлангыч нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль - иқтисади үсешенең көтелгән нәтижәләре;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-иқтисади үсеше фаразы;

жирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына берләштерелгән бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) фаразы;
 жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;
 бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәпләүләре;
 муниципаль бурычның югары чиге Чираттагы финанс елы ахырына һәм план чорының һәр ел ахырына;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке бурыч алулар программасы проекты;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль гарантияләр программалары проектлары;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кредитлары бирү программасы проекты;

жирлекнең вәкилләклә органнары, суд системасы органнары, жирлекнең вәкилләклә органнары төзегән муниципаль финанс контроле органнары тарафыннан тәкъдим ителгән, күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары, жирлекнең финанс органы белән күрсәтелгән бюджет сметаларына карата каршылыклар килеп чыккан очракта тапшырыла;

Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав белән билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү жирлекнең финанс органы тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

13. Жирлек башкарма комитеты жирлек Советы каравына Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджеты турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябринан дә соңга калмыйча кертә.

14. Жирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе күрсәтелгән проектны Чираттагы финанс елы һәм план чорына кадәр карап тикшерүне һәм раслауны тәэмин итәргә тиеш.

15. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабринан кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар аны билгеләнгән тәртиптә имзалаганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслануын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурычның дефициты, күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарны һәм Татарстан Республикасы законнарын үтәүне тәэмин итәләр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.
18. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.
19. Федераль дөүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактардан тыш, рөхсәт ителми.
20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла. Жирлекнең капитал салу программасына кертелгән 500 мең сумнан артык смета бәясе инвестиция проектлары нигезендә муниципаль милек капиталы төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре жирлекнең бюджеты турындагы карарда һәр инвестиция проекты һәм аңа туры килә торган чыгымнар төре буенча аерым чагыла. Жирлекнең капиталы кертемнәре программасына кертелгән 100 мең сумлык инвестиция проектлары нигезендә муниципаль милек капиталы төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре жирлек бюджетының җыелма бюджет язмасы составында һәр инвестиция проекты һәм аңа туры килә торган чыгымнар төре буенча аерым чагылдырыла.

Статья 98. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу Дөүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу жирлек бюджеты хисабына башкарыла.

Статья 99. Жирлек гражданның үзара салымы чаралары

1. Гражданның үзара салым акчалары дигәндә жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләргә хәл итү өчен башкарыла торган Гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләргә аңлашыла. Гражданның үзара салым тәртибендә түләүләр күләме жирлекнең барлык халкы өчен тигез күләмдә билгеләнә, халык саны жирлекнең гомуми санынан 30 проценттан артып китә алмаган һәм түләү күләме кимергә мөмкин булган аерым категория гражданның кала.
2. Гражданның бер тапкыр түләүләргә өлгә статьясындагы 1 пунктта күрсәтелгән түләүләргә кергән һәм файдалану мәсьәләләргә жирле референдумда хәл ителә.
3. Жирле референдум гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләргә җыю турында карар бастырылганнан соң жирлек башкарма комитеты:

- референдум карары белән каралган эшләрне оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә авыл халкы алдында аларның үтәләше турында хисап тотта.
- 4. Үзара салым акчалары жирлек бюджетының үз керемнәренә карый.

Статья 100. Муниципаль бурыч (Муниципаль бурыч)

1. Жирлек жирлек бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында, федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә, муниципаль эчке бурыч алуларны гамәлгә ашырырга хокуклы.
2. Жирлек исемнән муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә жирлек башкарма комитетына бирелә.
3. Агымдагы финанс елы башына жирлек бюджеты акчалары калдыклары агымдагы финанс елында жирлек бюджеты турындагы карар белән жирлек бюджеты кытлыгын финанслауның күрсәтелгән чыганагы сыйфатында каралган акчалар күләмнән артып киткән касса өзеклекләрен каплауга жибәрелергә мөмкин.

Статья 101. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәләше турында еллык хисап

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык хисап булып тора.
 2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы жирлекнең финанс органы тарафыннан, тиешле бюджет акчаларының баш ад - министрларларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә төзелә һәм жирлекнең башкарма комитетына тапшырыла.
 3. Жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланарга тиеш.
 4. Жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисап жирлек Советына тапшырылганчы тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчалары баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләүне үз эченә ала.
- Жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.
5. Жирлек башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча жирлек бюджеты үтәләше турында хисап тапшыра. Жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләү, бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә, 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.
 6. Жирлек бюджеты үтәләше турында еллык хисап жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан бер үк вакытта жирлекнең башкарма комитетына жибәрелә.
 7. Жирлек башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча жирлекнең башкарма комитеты жирлек бюджеты үтәләше турындагы жирлек советы карары проекты, жирлек бюджеты үтәләше турындагы хисап финанс елы, жирлек бюджеты үтәләше турындагы башка документлар һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушып, жирлек бюджеты үтәләше турындагы хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны жирлек советына тапшыра.
 8. Жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.
 9. Жирлек бюджеты үтәләше турындагы еллык хисап жирлек Советы тарафыннан кире кагылган очракта, ул әлеге белешмәләренә дәрәжә яки тулысынча чагылмавы һәм 1 айдан артмаган вакытка кабат бирелүе фактларын бетерү өчен кире кайтарыла.
 10. Жирлек бюджеты үтәләше турындагы карар жирлек бюджеты үтәләше турындагы хисапны жирлек бюджеты керемнәре, чыгымнары һәм дефициты гомуми суммасын күрсәтеп раслый.

Жирлек Советының жирлек бюджетының үтәләше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

- жирлек бюджетының керемнәре классификациясе кодлары буенча;
- жирлек бюджетының керемнәре төрләренең, керемнәрнең төрләренең кодлары, бюджет керемнәренә караган дәүләт идарәсе секторы операцияләренең классификациясе буенча керемнәре;
- жирлек бюджетының чыгымнары Ведомство структурасы буенча;
- бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarын классификацияләү кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы; бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarына караган дәүләт идарәсе секторының операцияләре фикациясе класслары-жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы буенча.

Статья 102. Жирлекнең жирле бюджеты үтөлеше.

1. Жирлекнең жирле бюджеты үтөлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.
2. Жирлек бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.
3. Жирлек бюджеты үтөлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
4. Жирлек бюджеты үтөлеше жирлекнең ирекле бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

Статья 103. Муниципаль финанс тикшерүе.

1. Муниципаль финанс тикшерүе Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы башка норматив хокукый актларны үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.
Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы контрольгә бүленә.
2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле Яшел Үзән муниципаль районы Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлегә булып тора.
3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле Яшел Үзән муниципаль районы Финанс-бюджет палатасының контроль эшчәнлегә булып тора.
4. Беренчел контроль жирле бюджетны үтәү процессында бюджет бозуларын кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.
5. Алга таба контроль жирлек бюджеты үтөлешенең законлылыгын, исәп-хисапның дөреслеген һәм исәп-хисаплылыгын билгеләү максатыннан башкарыла.

ГЛАВА XVI. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ЧЫН УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР ҺӘМ ӨСТӘМӘЛӘР КЕРТҮ

Статья 104. Жирлек Уставы проектыን әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проекты жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан жирлек Советына кертелергә мөмкин.
2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектыን әзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелә ала. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте

органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек уставын кабул итү, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне караган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерергә) тиеш шулай ук гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибе. Жирлек Советының жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук жирлек уставына жирлек уставын шул норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) таләп ителми.
4. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары буенча жирлек Советы утырышында әлеге Уставның 22 статьясы нигезендә халык алдында тыңлаулар үткәрелә.
5. Жирлек уставын Федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актлары белән билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән булса, жирлек уставын Федераль законга туры китерү срогы, Татарстан Республикасы законы белән Тиешле Федераль законның, Татарстан Республикасы Законының үз көченә керү датасын, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм фикер алышу зарурлыгын исәпкә алып билгеләнә, жирлек Советы утырышларының вакытлыча, мондый муниципаль хокукый актны дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) вакытлары һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.
6. Жирлек Уставын яңа редакциядә жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән бәян итү рәхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек жирлекнең гамәлдәге Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый актлар жирлекнең яңа Уставы үз көчен югалткан дип таныла.

Статья 105. Жирлек уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проектын карау жирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укылышта гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң, әлеге проект жирлек башлыгы тарафыннан жирлек Советы депутатларына, әлеге Уставның 74 статьясындагы 1 пункттында күрсәтелгән хокук инициативасы хокукына ия башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен жиберелә.
3. Жирлекнең уставы, жирлек Советының Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесендә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Жирлек башлыгы тавышы жирлек уставын, жирлек Советы депутаты буларак жирлек Уставына үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турында жирлек советы карарын кабул иткәндә исәпкә алына.

Статья 106. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртібе, әлеге Уставка үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турында карар

1. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турындагы карары, аларны кабул иткәннән соң, жирлек башлыгы федераль законда билгеләнгән тәртіптә дәүләт теркәвенә алу өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендәге федераль башкарма хакимиятнең вәкаләтле органының территорияль органына жиберелә.
2. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турындагы карары аларны дәүләт теркәвеннән соң рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында рәсми бастырып чыгарылганнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә (<http://pravo.tatarstan.ru>) Зеленодольск муниципаль районы сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләр порталы составында (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>) «Интернет»мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, шулай ук хокукый акт текстын жирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларына урнаштыру түбәндәге адрес буенча: Олы Караужа авылы, Күпер урамы 23, Олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26 йорт.
3. Жирлек Уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгөрешләр һәм өстәмэләр, жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (жирлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан тыш, шулай ук тулаем үзгөрешләр дә- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләре срогы, вәкаләтләр чоры) жирлек Уставына күрсәтелгән үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турында муниципаль хокукый актны кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң, ә Яшел Үзән муниципаль районы Советы оешкан очракта «жирле үзидарә турында»2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 22 статьясындагы 3 өлеше яисә 3.1 өлешенең 1 пункты нигезендә үз көченә керә Татарстан Республикасында үзидарә" - күрсәтелгән үзгөрешләр һәм жирлек Уставына өстәмэләр кертү турында муниципаль хокукый актка кул куйган жирлек башлыгы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң.
4. Жирлек Уставына үзгөрешләр һәм өстәмэләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:
 - 1) жирлек Советы (халык жыены) карары белән, аның рәисе һәм жирлек башлыгы яисә бербөтен жирлек башлыгы тарафыннан имзаланган, жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы (гражданныр жыены);
 - 2) жирлек Советы (гражданныр жыены) кабул иткән һәм жирлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта жирлек Советы (гражданныр жыены) аны кабул итү турында карар реквизитлары күрсәтелә. Жирлек Советының (Гражданныр Жыенының) күчмә нигезләмәләрен һәм (яисә) жирлек Уставына кертелә торган үзгөрешләр һәм өстәмәләренең үз көченә керүе турындагы нормаларны кертү рөхсәт ителми.
5. Жирлек Уставын яңа редакциядә жирлек Уставына үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән бәян итү рөхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек жирлекнең гамәлдәге Уставы һәм аңа үзгөрешләр һәм өстәмэләр кертү турындагы муниципаль хокукый актлар жирлекнең яңа Уставы үз көченә югалткан дип таныла.